GWRP Urk 2023-2028

Omgevingsvisie Urk

Gemeentelijk Water- en Rioleringprogramma

Een van de programma's in het kader van de Omgevingswet

Versie 9-11-2022

Leeswijzer en samenvatting

In dit GWRP 2023-2028 (Gemeentelijk Water- en Rioleringprogramma) geeft de gemeente Urk aan hoe ze invulling geeft aan de wettelijke gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.

- Het afvalwater wordt (vrijwel volledig) ingezameld via riolering en getransporteerd naar AWZI Tollebeek (afvalwaterzuiveringsinstallatie) van Waterschap Zuiderzeeland. De afvoer van afvalwater uit de directe leefomgeving beschermt de volksgezondheid en het milieu en is mede bedoeld om stankoverlast te voorkomen.
- Het hemelwater werd voorheen veelal gemengd ingezameld met het afvalwater. Tegenwoordig is het beleid erop gericht hemelwater te scheiden van afvalwater en dit te infiltreren of te lozen op de plek waar het valt in het oppervlaktewater, voor zover de lokale omstandigheden dit toelaten. Door klimaatverandering komen extreme buien vaker voor. Vanuit de vraag naar klimaatadaptatie ontstaan dan ook nieuwe of grotere opgaven om de bewoonbaarheid van de leefomgeving te waarborgen.
- Voor grondwater geldt een terughoudend beleid. Alleen bij structurele problemen maakt de gemeente de afweging of ingrijpen in de grondwaterstand wenselijk is.

De gemeente beschikt over een groot en fijnmazig systeem van onder meer riolering, rioolgemalen, kolken, wadi's en waterbergingen om de genoemde doelen te realiseren. Dit GWRP geeft weer hoe het beheer van dit systeem wordt uitgevoerd wat hier bij komt kijken, welke afstemming en samenwerking een rol spelen en welke personele bezetting ervoor nodig is.

Het GWRP biedt een programmering voor de activiteiten in de planperiode. Hierbij gaat het - naast het dagelijkse beheer en onderhoud - om onderzoeksactiviteiten en om vernieuwing van objecten die het einde van de levensduur hebben bereikt. Het afstemmen van de vernieuwingsopgaven voor de riolering op andere opgaven, zoals klimaatadaptatie, energietransitie, wegbeheer en dorpsvernieuwing, vraagt doorlopende aandacht in de gemeentelijke organisatie.

Het beheren en in stand houden van de riolering en aanverwante objecten kost geld. Het financiële hoofdstuk van dit GWRP geeft inzicht. Het geld wat nodig is voor het beheer wordt opgehaald bij burgers en bedrijven in de vorm van rioolheffing. Er wordt aangegeven op welke manier de lasten worden verdeeld over de generaties en op welke manier tariefschommelingen worden gedempt. Vervolgens wordt het gehanteerde tariefsysteem benoemd. De uitkomst van de berekeningen resulteert in de benodigde hoogte van de rioolheffing voor de planperiode. De vaststelling hiervan gebeurt jaarlijks door de gemeenteraad in de vorm van de verordening rioolheffing.

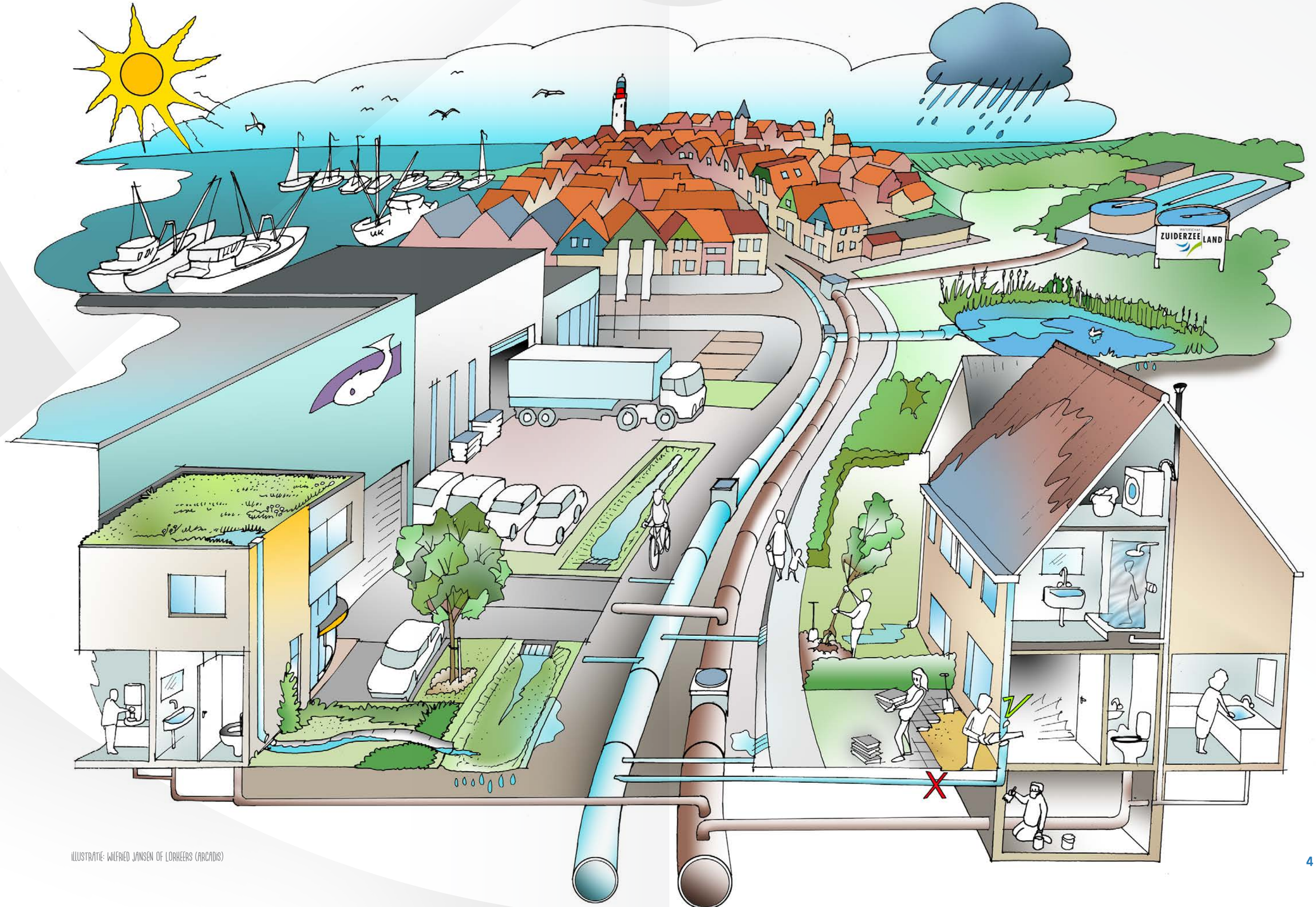
Het GWRP is opgesteld vanuit het gedachtegoed van de nieuwe Omgevingswet, maar past ook in de kaders van de (huidige) Wet milieubeheer. Het haakt zoveel mogelijk aan bij de gemeentelijke Omgevingsvisie en is qua beleid gericht op doorvertaling in het Omgevingsplan.

Bij het opstellen van dit GWRP is samengewerkt met Waterschap Zuiderzeeland en met de andere gemeenten uit het SAF-werkgebied (Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland).

De hoofdtekst van het GWRP is gericht op lezers met enige afstand tot het vakgebied. Op diverse plekken kan de lezer doorklikken naar kaders met nadere uitwerking. Daarin wordt meer gebruik gemaakt van vakjargon en afkortingen.

Dit GWRP vervolgt de weg van het vorige GRP. Het gevoerde beleid, beheer, programmering en financiering worden in geactualiseerde vorm voortgezet. Er is geen reden tot grote koerswijzigingen.

De rioolheffing bevindt zich al enkele jaren in een stabiele fase. Evenals voorgaande jaren volstaat voor huishoudens een verhoging van 1,6%, ongeveer gelijk aan de jaarlijkse inflatie. Tegelijk ligt hier de grootste onzekerheid. Medio 2022 zette een grote inflatiestijging in en de vraag is hoe dit verder gaat in de komende jaren. De kosten voor de riolering worden sterk beïnvloed door de kosten in de bouw en door het kostenpeil van energie. Juist deze beide factoren zijn momenteel onzeker. Het is daarom noodzakelijk om de ontwikkelingen op deze punten jaarlijks te evalueren. De gemeenteraad kan dit dan aan het eind van elk jaar meenemen bij het vaststellen van de nieuwe verordening rioolheffing. Daarnaast worden de tarieven voor bedrijfsmatige lozingen per jaar met één procent extra verhoogd om aan te sluiten bij het uitgangspunt dat de vervuiler betaalt.

ILLUSTRATIE: WILFRIED JANSEN OF LORKEERS (ARCADIS)

Wet en doelstellingen

Afvalwater

- Afvalwater (vuil water) vanuit woningen en bedrijven inzamelen en transporteren naar de zuivering.
- Deze wettelijke taak voor de gemeente is bedoeld om de volksgezondheid te beschermen.
- Riolering biedt comfort en voorkomt veel stankoverlast in bebouwd gebied.
- Het waterschap heeft aansluitend de wettelijke taak voor zuivering van het afvalwater.
- Het drinkwaterbedrijf zorgt voor de levering van water in huis.

Hemelwater

- Hemelwater (regen) inzamelen en verwerken voor zover de eigenaar het niet zelf kan hergebruiken of infiltreren in de bodem of lozen op oppervlaktewater.
- Deze wettelijke taak voor de gemeente is bedoeld om de bewoonbaarheid te bevorderen. Wateroverlast in bebouwd gebied wordt tot een minimum beperkt.
- Hemelwater is in principe schoon en hoeft niet te worden gezuiverd.
- Het waterschap heeft de wettelijke taak voor beheer van het oppervlaktewater (kwantiteit en kwaliteit).

Grondwater

- Maatregelen in openbaar gemeentelijk gebied overwegen om structurele grondwateroverlast te beperken.
- Deze wettelijke taak voor de gemeente is bedoeld om bewoonbaarheid te bevorderen.
- Het waterschap en de provincie hebben aansluitende wettelijke taken op het gebied van grondwater.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de berging en afvoer van hemelwater in de watergangen die niet bij het waterschap horen. Dit zijn vaak de kleinere sloten en singels.

Wat doet de gemeente?

Afvalwater

- Afvalwater wordt door de gemeente ingezameld via riolering.
- Het rioolstelsel bestaat uit meer dan honderd kilometer riolering en vele rioolgemalen. Deze riolering wordt door de gemeente beheerd en onderhouden.
- Met camera’s en andere technieken wordt gekeken naar de staat van de objecten en worden maatregelen genomen om alles op lange termijn in stand te houden.

Hemelwater

- Hemelwater wordt in veel buurten door de gemeente ingezameld via onder meer riolering, wadi’s, goten en kolken.
- Het is een omvangrijk systeem dat door de gemeente wordt beheerd en onderhouden.
- De gemeente beoordeelt de staat van de objecten en neemt maatregelen om alles op lange termijn in stand te houden.
- Klimaatverandering leidt tot zwaardere buien en meer wateroverlast. De gemeente neemt maatregelen in de openbare ruimte om de gevolgen te beperken, ook wel klimaatadaptatie genoemd. De gemeente vraagt om uw medewerking
- De gemeente zorgt samen met het waterschap voor voldoende berging en afvoer in het oppervlaktewater en het beheer hiervan. Op deze manier wordt wateroverlast bij zware buien zoveel mogelijk beperkt.

Grondwater

- Grondwaterstanden worden door de gemeente gemeten en beoordeeld.
- Waar nodig neemt de gemeente maatregelen in de openbare ruimte, zoals drainage, en zorgt voor beheer en onderhoud.

Wat kunt u doen?

Afvalwater

- Loos alleen het afvalwater waarvoor de riolering is bedoeld, vanuit toilet, badkamer en keuken. Zonder doekjes, verband, vet, olie, verf, zand, cement en dergelijke.
- Het riool en de pompen raken verstopt als u wél doekjes, verband, olie, vet, zand of cement loost, waardoor storingen optreden en de kosten voor iedereen oplopen.
- Lees de spelregels als er een verstopping is in de riolering bij uw woning.

Hemelwater

- Probeer regen nuttig te gebruiken in uw woning en uw tuin. Een regenton is een praktische eerste stap.
- Kijk of uw perceel geschikt is om regen na een bui vast te houden in lage delen van uw tuin en te infiltreren in de bodem.
- Kies voor meer groen in uw tuin en minder verharding. Bij zware buien stroomt de neerslag anders vanaf uw verharding naar de openbare ruimte en veroorzaakt extra wateroverlast.
- Als u regen loost vanaf uw perceel, doe dat dan op de manier die de gemeente voorschrijft voor uw buurt of straat.

Grondwater

- Zorg voor ventilatie in uw woning om vochtoverlast te voorkomen.
- Zorg dat uw kelder waterdicht is.
- Lees de beleidsregels voor vocht- of grondwateroverlast als u last heeft van vocht of grondwater.
- Zorg bij houten fundering van uw woning dat deze in goede conditie blijft.

Hoeveel kost dat?

- Riolering- en oppervlaktewaterbeheer kost geld. Denk aan de aanleg, maar ook aan het dagelijkse beheer en onderhoud en aan het vervangen van versleten onderdelen.
- De riolering en het oppervlaktewater is er voor ons allemaal en wordt mogelijk gemaakt door ons allemaal. Het is een collectieve voorziening die wordt bekostigd vanuit de rioolheffing.
- Burgers en bedrijven krijgen de rioolheffing opgelegd door de gemeente en moeten deze betalen. Het is geen abonnement of collecte, maar een verplichte belasting.
- Als u de rioolheffing niet kunt betalen, kijk dan of u in aanmerking komt voor kwijtschelding.
- De opbrengst van de rioolheffing wordt alleen gebruikt voor de riolering (gemeentelijke watertaken, klimaatadaptatie en het oppervlaktewater beheer). Het is wettelijk niet toegestaan er andere zaken mee te bekostigen.
- De rioolheffing wordt in onze gemeente bij woningen opgelegd aan de gebruiker van een perceel en bij niet-woningen ook aan de eigenaar.
- Het tarief bedraagt in 2022 €249 voor huishoudens tot en met 3 personen. Grotere huishouden betalen €282. Voor niet-woningen hangt het tarief deels af van de geloosde hoeveelheid afvalwater.
- In de planperiode 2023-2028 kan het tarief stabiel blijven, maar moet jaarlijks worden verhoogd met de prijsindex (inflatiecorrectie). Bedrijven gaan bovendien jaarlijks 1% meer betalen vanwege het principe ‘de vervuiler betaalt’. De gemeenteraad beslist jaarlijks over de hoogte van de rioolheffing.

Inhouds-opgave

Leeswijzer en samenvatting 2

1 - Context 6

1.1 - Bedoeling van het GWRP 6

1.2 - Positie van het GWRP 8

1.3 - Besluitvormingstraject van het GWRP 9

1.4 - Evaluatie van het vorige plan 10

2 - Beleidskaders vanuit de Omgevingsvisie 11

3 - Beleid gemeentelijke watertaken 12

3.1 - Beleid afvalwater 12

3.2 - Beleid hemelwater 15

3.3 - Beleid grondwater 18

3.4 - Beleid oppervlaktewater 20

4 - Beheer 22

4.1 - Het areaal 23

4.2 - Beheerstrategie 23

4.3 - Hydraulische berekeningen 24

4.4 - Gegevensbeheer en monitoring 24

4.5 - Riolering en calamiteiten 25

5 - Programmering 26

5.1 - Onderzoeksprojecten 27

5.2 - Verbeter- of vervangingsmaatregelen 28

6 - Organisatie, samenwerking en communicatie 29

6.1 - Gemeentelijke organisatie 30

6.2 - Samenwerking 30

6.3 - Regionale samenwerking Flevoland 30

6.4 - Interactie tussen gebruikers en gemeente 31

6.5 - Communicatie en bewustwording 32

7 - Kosten en rioolheffing 33

7.1 - Kostentoerekening aan de rioolbelasting 34

7.2 - Exploitatiekosten 34

7.3 - Kosten voor renovatie van bestaande riolering 35

7.4 - Vermogensbeheer 35

7.5 - Vorm van het tariefsysteem van de rioolheffing 36

7.6 - Berekening van de hoogte van de rioolheffing 37

1 - Context

Dit eerste hoofdstuk plaatst het Gemeentelijk Water en Riolering Programma (GWRP) in zijn context. Hiermee wordt de vraag toegelicht: Wat is dit voor document? Het hoofdstuk gaat in op bedoeling, positie en besluitvormingstraject. Verder wordt kort teruggeblikt op de voorloper van dit GWRP.

1.1 - Bedoeling van het GWRP

De riolering vormt een omvangrijk collectief systeem. Het hoofddoel is bescherming van de volksgezondheid door voorkomen van contact met afvalwater. Het tweede doel is het bevorderen van de bewoonbaarheid van het stedelijk gebied, door (grond)wateroverlast en stank te ondervangen. Tot slot profiteert ook het milieu van riolering doordat verontreiniging van bodem en oppervlaktewater wordt tegengegaan. Het is een grote verantwoordelijkheid van zowel de gemeente als het waterschap om dit kostbare systeem goed te beheren en te ontwikkelen. Daarover gaat het in dit GWRP.

De term riolering in dit GWRP verwijst naar meer dan alleen buizen. De rioolbuizen zijn weliswaar het bekendste onderdeel van de riolering, maar het stelsel is veel uitgebreider; er vallen ook rioolgemalen, kolken, goten, drainage, wadi's, sloten en bergingsvijvers onder. Dit alles vormt een samenhangend systeem voor de inzameling van afvalwater, het verwerken van hemelwater, het peilbeheer van het oppervlaktewater en het regelen van de grondwaterstand.

Gemeenten hebben wettelijke taken op het gebied van waterbeheer. Beleidskeuzes moeten passen binnen de wettelijke kaders rond afvalwater, hemelwater en grondwater. Het GWRP verwoordt het beleid waarmee de gemeente aan deze wettelijke taken invulling geeft.

Het GWRP is geschreven voor bestuurders, gemeenteraadsleden, rioleringsvakmensen, beleidsambtenaren van andere vakgebieden, bestuurders en medewerkers van waterschap en provincie en ook voor geïnteresseerde leken. Deze brede doelgroep heeft uiteenlopende voorkennis en interesses. Er is daarom gekozen voor een beknopte hoofdtekst waarin de essenties aan bod komen. Via doorklikken zijn diepere lagen van het document te bereiken die meer details geven en logischerwijs meer jargon bevatten.

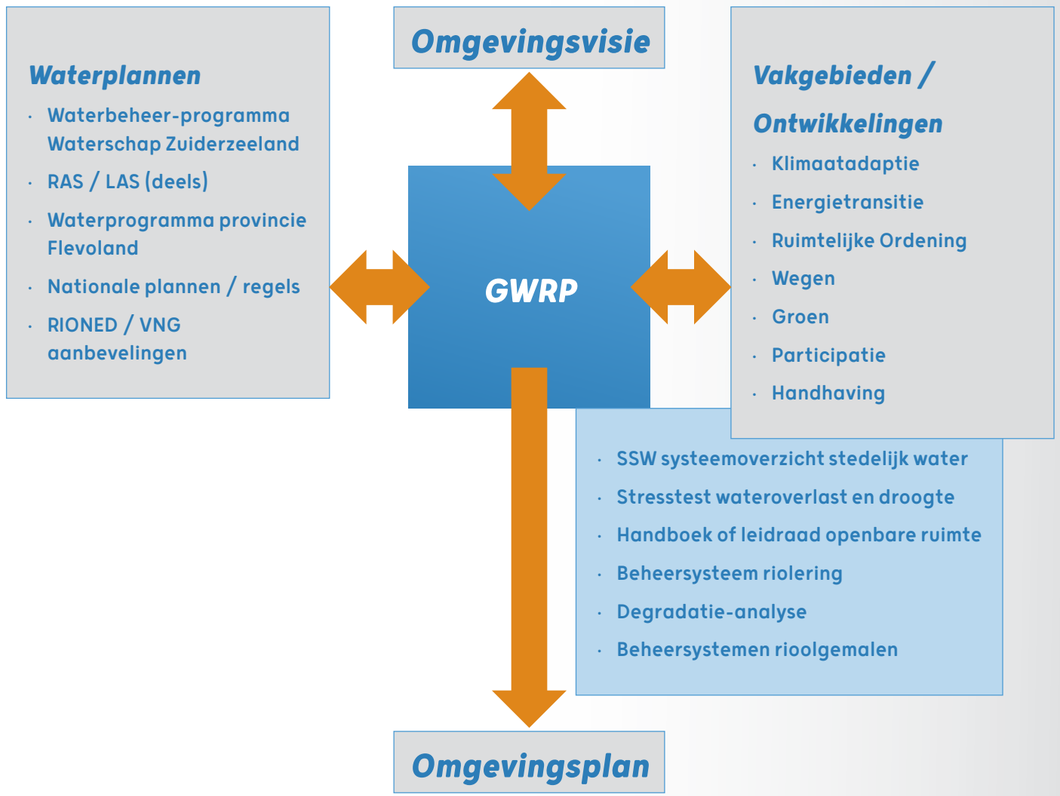
Het GWRP heeft de volgende doelstellingen:

- Het beleid formuleren voor de wettelijke gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.
- De samenhang tonen met andere beleidsterreinen. Daarbij wordt ook ingegaan op de verhouding met de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.
- Verantwoording afleggen over het gevoerde beheer van het systeem.
- Laten zien welke programmering wordt aangehouden in de planperiode.
- Inzichtelijk maken hoe de kosten van de rioolheffing tot stand komen.
- Bespreken aan wie de rioolheffing wordt opgelegd en met welk tariefsysteem.
- Berekenen hoe hoog de rioolheffing in de planperiode moet zijn.

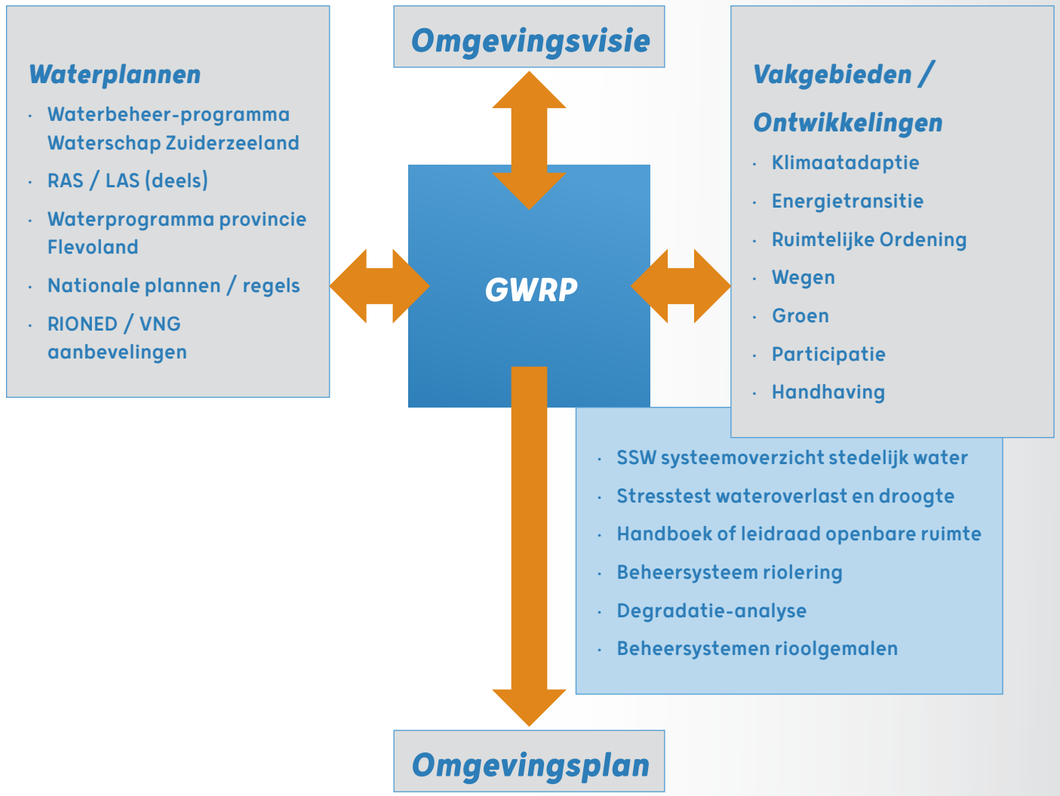

1.2 - Positie van het GWRP

Bijgaande afbeelding toont de positie van het GWRP in relatie tot andere documenten:

- Bovenaan staat de Gemeentelijke Omgevingsvisie. In het regime van de Omgevingswet is dit één van de belangrijkste documenten voor elke gemeente. Het laat zien waar een gemeente voor staat en welke richting de gemeente op wil in de toekomst.
- Aan de linkerkant staan diverse waterplannen. Zowel Rijk, provincie als waterschap maken beleidsplannen op het gebied van water.
- Het Waterschap Zuiderzeeland heeft het beleid vastgelegd in de volgende documenten:
  - o Het waterschap heeft recent mede op basis van een Watervisie een Waterbeheerprogramma vastgesteld. Meer specifiek voor o.a. Bedrijfsafvalwater en Discrepantie geldt het Beleidskader Bedrijfsafvalwater en het document Kaders en Koers Discrepantie. Om grip te hebben op lozingen is een afzonderlijk afwegingsdocument gemaakt: ‘doelmatigheid zuiveringstechnische werken’.
  - o In 2019 is de Agenda Stedelijk Water vastgesteld en mede op basis hiervan zullen de ‘maatwerkovereenkomsten stedelijk water’ worden geactualiseerd.
  - o Voor de zuiveringen is een afzonderlijke strategie opgesteld waarin op hoofdlijnen is aangegeven welke inspanningen en acties nodig zijn voor de zuiveringen, waaronder de Zuivering Tollebeek.

- Aan de rechterkant staan de vele onderwerpen binnen de gemeentelijke organisatie die raken aan het vakgebied riolering en stedelijk waterbeheer. Van deze onderwerpen is klimaatadaptatie momenteel erg actueel en sterk van invloed op het hemelwaterbeleid.
- Onderaan staat het gemeentelijke Omgevingsplan. Hierin is te zien hoe het beleid voor riolering en water uit het GWRP doorwerkt op perceelniveau. Dit beleid wordt in het GWRP geformuleerd en onderbouwd, met op onderdelen nog een gebiedsgerichte uitwerking voor de planperiode. Te zijner tijd is in het Omgevingsplan per perceel de juridische doorwerking van dit beleid in bindende regels te vinden.
  - o Zo zal de gemeente voor een perceel in de bebouwde kom een aansluiting op de riolering aanbieden, zodat het afvalwater daarop kan worden geloosd. Bij een bepaald perceel in het buitengebied kan zich de situatie voordoen dat geen riolering wordt aangeboden. Dan is lozing van afvalwater alleen toegestaan via een individuele zuivering in de bodem of op oppervlaktewater.
  - o Voor hemelwater kan de gemeente voor een perceel met geschikte bodemgesteldheid bijvoorbeeld eisen dat het op eigen perceel wordt geïnfiltreerd, terwijl op een andere plek een hemelwaterriool wordt aangeboden waarop kan worden geloosd.
- Het GWRP is een document van beperkte omvang. In de afbeelding zijn diverse onderliggende documenten te zien. Het betreft tekeningen, databestanden, berekeningen, leidraden en geautomatiseerde beheer- en informatiesystemen. Deze zijn voor de geïnteresseerde lezer beschikbaar op de vakafdeling van de gemeente.

1.3 - Besluitvormingstraject van het GWRP

Binnen de regio Flevoland is in 2020 gewerkt aan een gezamenlijk basisdocument voor de nieuwe GWRP's. Elke gemeente in Flevoland kan dit gebruiken om uit te werken tot een eigen GWRP. De gemeente Urk heeft deze mogelijkheid benut en heeft daarnaast geput uit het basisdocument van de Fluvius-regio.

Onder de Omgevingswet is het opstellen van een programma een gemeentelijke bevoegdheid. Het nieuwe GWRP is tot stand gekomen in een periode van overgang naar de Omgevingswet. Het past in de geest van de Omgevingswet, terwijl tegelijk ook is gekeken naar de (nog steeds geldende) eisen vanuit de Wet milieubeheer. De Wet milieubeheer artikel 4.22 benoemt de inhoudelijke eisen waaraan een GRP (Gemeentelijk rioleringsplan = voorloper van het GWRP) moet voldoen. In de Wet milieubeheer artikel 4.23 staat voorgeschreven welke instanties moeten worden betrokken bij het opstellen van een GRP. Zowel wat betreft inhoud als proces is gehandeld conform de Wet milieubeheer. Kortom, dit GWRP is een volwaardig GRP, maar gelijktijdig ook een programma dat in lijn is met de Omgevingswet.

Het Waterschap Zuiderzeeland is betrokken geweest bij het opstellen van het GWRP:

- Zowel in zijn rol als beheerder van een zuiveringstechnisch werk, als die van beheerder van oppervlaktewater.
- Zowel bij het opstellen van het SAF-basisdocument, als bij de uitwerking van dit GWRP.

Ambtenaren van Waterschap Zuiderzeeland hebben de laatste conceptversie van het GWRP doorgenomen. Op basis hiervan wil het waterschap, in lijn met het recent afgesloten bestuursakkoord, met de gemeente uitwerking geven aan dit GWRP.

Na vaststelling van het GWRP wordt een exemplaar gestuurd aan het waterschap en de provincie.

1.4 - Evaluatie van het vorige plan

Voorafgaand aan dit GWRP hanteerde de gemeente Urk het Gemeentelijk Rioleringplan 2016-2021. In aanloop naar het nieuwe GWRP is een evaluatie uitgevoerd van het voorafgaande GRP. De algemene conclusie hiervan is dat de gemeente tevreden is met de gang van zaken. De belangrijkste uitkomsten zijn als volgt samengevat:

- Het rioleringsbeheer op Urk is behoorlijk goed op orde. Er is rust en controle.
- Afgelopen jaren zijn renovaties en vervangingen uitgevoerd. Het programma is gevolgd.
- Langzaam maar zeker wordt steeds meer hemelwater naar het oppervlaktewater afgevoerd in plaats van naar riolering.
- De financiën zijn op orde en er wordt zoveel mogelijk direct afgeboekt vanuit de spaarvoorziening. Op deze manier worden geen rekeningen doorgeschoven naar de toekomstige generaties.
- De relatie tussen de gemeente Urk en het Waterschap Zuiderzeeland is complex, want er speelt van alles tegelijk. De meeste zaken lopen goed en de mensen weten elkaar te vinden. Een nieuwe bestuursovereenkomst is wenselijk waarin nieuwe lokale afspraken worden gemaakt. Deze wordt naar verwachting in 2022 opgesteld.
- De wens is om opnieuw een programmering op te stellen, zodat de vaart erin blijft en integrale afstemming mogelijk is met andere vakgebieden en met wensen van bewoners en bedrijven.

2 - Beleidskaders vanuit de Omgevingsvisie

In de filosofie van de Omgevingswet is de gemeentelijke Omgevingsvisie het belangrijkste beleidsdocument van elke gemeente. Het laat zien waar de gemeente voor staat en welke ontwikkelingen prioriteit moeten krijgen. Dit GWRP licht de zaken eruit die mede bepalend zijn voor besluitvorming over riolering en water.

In december 2021 is de Omgevingsvisie Urk vastgesteld, met daarin de toekomstplannen voor Urk tot 2030. Het document start met 'Het verhaal van Urk'. Daarna volgen de 'Doelen voor Urk' en de 'Visie op Urk 2030'. Het document is te downloaden via de website ruimtelijkeplannen.nl.

De Omgevingsvisie van Urk bevat een flink aantal elementen die de beleidsbasis vormen voor de concrete uitwerking van de wettelijke gemeentelijke watertaken in dit GWRP. Hieronder zijn de belangrijkste elementen verwoord.

- Het klimaat verandert en dat betekent dat de Urker gemeenschap hierop moet inspelen. Door de ligging aan het IJsselmeer vormt de stijging van het (zee) water risico's voor Urk. De Omgevingsvisie besteedt dan ook ruim aandacht aan Klimaatadaptatie.
- Onder het kopje 'Stedelijk water' wordt de zorgplicht voor afvalwater, grondwater en hemelwater beschreven en wordt de link gelegd met dit programma.
- De gemeente wil Urk gezond houden; om dit te realiseren is ook een gezonde leefomgeving nodig. Daar draagt dit GWRP aan bij.
- In het hoofdstuk 'Een leefbare en toekomstbestendige omgeving' zijn de kaders voor de afvalwaterketen en klimaatadaptatie beschreven.
- De Omgevingsvisie benoemt een aantal kansen/uitgangspunten voor het stedelijk water, die verder uitgewerkt worden in dit GWRP.

3 - Beleid gemeentelijke watertaken

Dit hoofdstuk behandelt het beleid voor de gemeentelijke watertaken, voorheen aangeduid als de zorgplichten riolering. Het gaat om afvalwater, hemelwater en grondwater. Deze watertaken hebben een wettelijke basis. Deze wordt bij elke watertaak als eerste benoemd. Daarna volgt de uitwerking tot concreet beleid. In de uitwerking wordt het beleid uitgesplitst tot afzonderlijke punten.

Boven deze puntsgewijze aanpak staat de intentie om het systeem integraal te benaderen, om samen met het waterschap de maatschappelijke kosten te beperken, om burgers en bedrijven optimaal te bedienen en om te handelen met oog voor klimaat, energie en biodiversiteit. Deze brede intentie wordt niet bij elk punt herhaald, maar is wel overal het uitgangspunt.

3.1 - Beleid afvalwater

Deze paragraaf behandelt het gemeentelijke beleid voor afvalwater.

De basis voor dit beleid staat beschreven in de Omgevingswet artikel 2.16. De wet gaat uit van inzameling van het afvalwater door de gemeente met een openbaar vuilwaterriool, enkele uitzonderingen daargelaten.

Totdat de Omgevingswet van kracht wordt, geldt de Wet milieubeheer artikel 10.33. Hierin is een vergelijkbare formulering opgenomen. Deze staat bekend als de gemeentelijke zorgplicht voor afvalwater.

Kernformulering van het afvalwaterbeleid

Gemeente Urk voert als beleid om het huishoudelijk afvalwater en het bedrijfsafvalwater bijna volledig in te zamelen via riolering. Het belangrijkste motief hiervoor is het beschermen van de volksgezondheid, door afvalwater te verwijderen uit de directe leefomgeving. Daarnaast gaat het om leefbaarheid (voorkomen stankoverlast), bescherming van de waterkwaliteit en milieubescherming. Het stedelijk afvalwater - de mix van afvalwater en (zo min mogelijk) hemel- en grondwater - wordt getransporteerd naar een overnamepunt en daar overgedragen aan Waterschap Zuiderzeeland, die verantwoordelijk is voor het verdere transport naar en de zuivering op de AWZI Tollebeek. Het is voor eigenaren van gebouwen vrijwel altijd verplicht om een aansluiting te hebben op de riolering.

Uitwerking van het afvalwaterbeleid

Hierna volgen enkele gebiedsgerichte en thematische uitwerkingen van het afvalwaterbeleid. Per onderwerp wordt de essentie kort vermeld.

Afvalwaterbeleid voor woningen binnen de bebouwde kom.

- Gemeenten hebben de plicht om afvalwater in te zamelen in de bebouwde kom. Voor lozers geldt een vrijwel volledig lozingsverbod richting bodem en oppervlaktewater. Het is daarmee vrijwel altijd verplicht om woningen binnen de bebouwde kom aan te sluiten op de riolering. Dit beleid geldt vanwege de volksgezondheid en de leefbaarheid in de zin van het voorkomen van stankoverlast. Zie bijgaand kader voor meer informatie over het afvalwaterbeleid voor woningen binnen de bebouwde kom.

Afvalwaterbeleid voor niet-woningen binnen de bebouwde kom.

- Voor niet-woningen geldt in principe hetzelfde beleid als voor woningen, namelijk aansluiten op de riolering vanwege de volksgezondheid. Het ligt alleen anders bij gebouwen waar geen afvalwater vrijkomt en bij bedrijven met bijzonder afvalwater of grote hoeveelheden afvalwater. Zie bijgaand kader voor meer informatie over het afvalwaterbeleid voor niet-woningen binnen de bebouwde kom.

Afvalwaterbeleid in het buitengebied.

- In het buitengebied zijn diverse woningen voorzien van drukriolering. In die gevallen geldt door de aanwezigheid van riolering een lozingsverbod richting bodem en oppervlaktewater. Niet overal in het buitengebied is vanuit kostenoverweging riolering aanwezig. In die gevallen is aansluiting op de riolering niet mogelijk. Dit geldt voor ca. 40 percelen in het buitengebied. In de gebieden zonder (druk) riolering is een individuele zuiveringsvoorziening (IBA) verplicht, die gezuiverd water loost in de bodem of op het oppervlaktewater. Mocht door gebiedsontwikkeling aansluiting op de riolering haalbaar worden, dan worden die woningen aangesloten. Zie bijgaand kader voor meer informatie over afvalwaterbeleid in het buitengebied.

Beleid voor nieuwe aansluitingen of grotere lozingen op bestaande riolering.

- Het bestaande rioolstelsel, het transportsysteem van gemalen en persleidingen en de AWZI hebben een bepaalde capaciteit. Nieuwe aansluitingen zijn niet zomaar mogelijk en bestaande lozingen mogen niet zomaar worden vergroot. Eerst moet de gemeente checken wat de mogelijkheden zijn. Bij grote lozingen moet ook het waterschap worden betrokken. Het gaat naast technisch inhoudelijke zaken ook over de kosten. Als een bestaande lozing aanmerkelijk wordt verzwaard, dan geldt dit als een nieuwe aansluiting. Zie bijgaand kader voor meer informatie over het beleid voor nieuwe aansluitingen of grotere lozingen op bestaande riolering

Beleid voor nieuwe aanleg in uitbreidingswijken.

- In nieuwe gebieden is aanleg van nieuwe riolering vereist. Dit verloopt in nauw overleg tussen gemeente en waterschap. Zie bijgaand kader voor meer informatie over het beleid voor nieuwe aanleg in uitbreidingswijken .

Beleid voor lozingen op de riolering.

- Riolering is bedoeld voor huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater dat daarop lijkt. Andere lozingen zijn niet zomaar toegestaan omdat het schade kan toebrengen aan de riolering, aan de zuivering of aan het milieu. Er geldt een algemene zorgplicht om de goede werking van riolering en zuivering niet te verstoren. Voor olie- en vetafscheiders gelden specifieke eisen. Zie bijgaand kader voor meer informatie over het beleid voor lozingen op de riolering.

Beleid om discrepantie tegen te gaan.

- De gemeente ondersteunt het waterschap in het opsporen van de oorzaak van discrepantie en in de aanpak ervan. Zie bijgaand kader voor meer informatie over het beleid om discrepantie tegen te gaan.

Beleid om foutaansluitingen tegen te gaan.

- Foutieve aansluitingen kunnen problemen veroorzaken en zijn daardoor niet wenselijk. Een voorbeeld van een foutieve aansluiting is het afvoeren van afvalwater van een woning op een regenwaterriool.
- In de praktijk wordt gekeken naar de omvang van de problemen. Als het probleem te groot wordt, moeten de foutieve aansluitingen worden aangepakt. Dit loopt vanaf het constateren van een knelpunt, via onderzoek en communicatie tot aan een eventuele juridische aanpak. Zie bijgaand kader voor meer informatie over het beleid om foutaansluitingen tegen te gaan.

3.2 - Beleid hemelwater

Deze paragraaf behandelt het gemeentelijke beleid voor hemelwater.

De basis voor dit beleid staat beschreven in de Omgevingswet artikel 2.16. De wetgever heeft gezocht naar balans tussen de eigen verantwoordelijkheid van de particulier en de collectieve verantwoordelijkheid van de gemeente. Het is aan de gemeente om hierin lokale afwegingen te maken.

Totdat de Omgevingswet van kracht wordt, geldt de Waterwet artikel 3.5. Hierin is een vergelijkbare formulering opgenomen. Deze staat bekend als de gemeentelijke zorgplicht voor hemelwater.

Kernformulering van het hemelwaterbeleid.

Gemeente Urk streeft ernaar om hemelwater zoveel mogelijk lokaal te benutten, te infiltreren in de bodem of te lozen op oppervlaktewater. Als lokale oplossingen onvoldoende zijn, zamelt de gemeente het overtollige hemelwater in, liefst gescheiden van het afvalwater, om het op een geschikte plek te lozen op oppervlaktewater.
Met name op het oude eiland wordt hemelwater gemengd met afvalwater afgevoerd naar de AWZI, met overstorten naar het oppervlaktewater.

De klimaatverandering dwingt ons tot klimaatadaptatie, zoals infiltratie en buffering van hemelwater. De openbare ruimte is in de loop der jaren zodanig ingericht dat overlast bij extreme buien beperkt blijft. De gemeente blijft hier op inzetten. Bewoners en bedrijven worden waar nodig gevraagd om maatregelen te treffen op eigen terrein.

De illustratie op de volgende pagina laat zien hoe bewoners kunnen bijdragen aan een duurzame omgang met hemelwater.

Regenwater: wat nu?

Op welke manieren kunnen we omgaan met het regenwater in de nieuwbouwwijk?

In Nederland regent het regelmatig. Sterker nog: door klimaatverandering krijgen we steeds vaker te maken met zware buien en langdurige regen. Waar blijft al dat regenwater? En wat kunt u doen om wateroverlast te voorkomen? Gemeente Urk zet de verschillende opties voor u op een rijtje.

Om wateroverlast te voorkomen en het regenwater snel weg te laten spoelen, is het verstandig om in uw tuin zowel voor verharding als voor grind/grond te kiezen. Alleen verharding is niet aan te raden, want het regenwater kan dan niet weg.

Water opvangen in de tuin? Kies dan voor groen! Wanneer de tuin lager ligt dan de woning en de schuur, zakt het water via het grasveld namelijk zo de bodem in.

U kunt het water in de tuin in een regenton opvangen en hergebruiken. Eventueel gecombineerd met een grindkoffer. In de regenton blijft het water schoon en fris. Via de overloop kan overtollig water in het grasveld wegzakken. Bij kleine schuurtjes is op deze manier geen regenwaterafvoer nodig.

Wilt u geen water via het oppervlak afvoeren? Dan kan het water ook via een leiding onder de grond worden afgevoerd, deze komt op de perceelgrens uit. Het is goed om te weten dat deze optie meer aandacht en onderhoud nodig heeft.

Zodra het regenwater vanaf de achterkant van het huis via de spouw de voorkant heeft bereikt, wordt het via het gootje naar de openbare weg geleid.

Het regenwater gaat vanaf de achterkant van het huis via de spouw naar de voorkant en komt daar in het gootje terecht.

Het pad blijft droog omdat het water in de tuinen in de grond zakt. Het water van het pad zakt in de bodem via de waterpasserende verharding. Het is niet de bedoeling dat het regenwater van de schuurtjes naar het achterpad wordt afgevoerd.

Tip:

Kijk ook eens op de website van Waterloket Urk waterloket.urk.nl. Hier vindt u alles over riolering, hemelwater, oppervlaktewater, grondwater en drinkwater zoals dat voor de gemeente Urk van toepassing is.

U kunt het water op verschillende manieren op uw eigen terrein bergen. Denk bijvoorbeeld aan gras, grindkoffers, waterpasserende verharding en bergingskratten.

Waterpasserende verharding bestaat uit stenen met afstandhouders die een voeg tussen de stenen brengt. Deze voegen worden gevuld met steenspli, waarlangs het regenwater makkelijk en snel kan wegstromen. Dankzij de afstandhouders (rasters) blijft het split op zijn plaats en zakken stoelpoten etc. dus niet weg. De gemeente past dit principe toe in de weg, u kunt ervoor kiezen om dit ook in uw eigen terras te verwerken.

De gemeente Urk denkt graag met u mee. Samen kunnen we kijken welke van deze opties voor uw nieuwbouwwoning het meest geschikt is. Neem contact op met de gemeente Urk via gemeente@urk.nl of bel ons serviceportaal 0527-689928.

Urk, september 2017

Uitwerking van het hemelwaterbeleid

Hierna volgen enkele specifieke uitwerkingen van het hemelwaterbeleid. Per onderwerp wordt de essentie kort vermeld.

- Principes voor het hemelwaterbeleid.
  - Bij de opvang en verwerking van hemelwater zijn diverse keuzes en uiteenlopende keuzecombinaties mogelijk. Lokale omstandigheden bepalen welke combinatie de voorkeur heeft. Daarbij is het volgen van enkele principes behulpzaam: schoonhouden, benutten, vertragen, infiltreren, direct lozen en inzamelen. Zie bijgaand kader met een thematische uitwerking met principes voor het hemelwaterbeleid.
  - Op Urk geldt voor nieuwe ontwikkelingen de verplichting dat afvalwater ondergronds wordt ingezameld en hemelwater bovengronds. Dit is ook het streven bij herinrichting van gebieden.

- Klimaatadaptatie wordt een leidend principe bij inrichting van de openbare ruimte.
  - Per buurt of wijk doen zich uiteenlopende omstandigheden voor die de keuze voor de omgang met hemelwater beïnvloeden. Op hoge zandgrond wil je het hemelwater bijvoorbeeld infiltreren op de plek waar het valt. In een diepe polder met kwel en kleigrond is een traditioneel gescheiden rioolstelsel juist een goede keuze. Ook staat vast dat nieuwe wijken meer mogelijkheden bieden om duurzaam hemelwaterbeleid te voeren dan bestaande situaties.
  - Er wordt gewerkt aan een kader duurzame gebiedsontwikkeling die inzetbaar is bij de ontwikkeling, onderhoud en herinrichting van gebieden. Uiteindelijk blijft toepassing in elke situatie maatwerk.

- De gemeente Urk heeft een aantal rioolstelsels van het gemengde type in gebruik. Hierin wordt hemelwater in dezelfde buis afgevoerd als afvalwater. Gemengde stelsels maken gebruik van overstorten. In enkele kaders wordt hierop nader ingegaan:
  - Kader met uitleg over de functie en problematiek van overstorten
  - Kader met het overzicht van de overstorten op Urk
- Hemelwaterbeleid kan worden ondersteund door particulier initiatief, vooral bij de gemengde rioolstelsels. Dit levert nu bescheiden voordeel op, maar kan op termijn een krachtig middel vormen om het bestaande gemengde rioolstelsel te ontlasten. Klik hier voor de voor- en nadelen van afkoppelen.
- Extreme buien zorgen steeds vaker voor wateroverlast. Dit vormt een nieuwe opgave met het oog op klimaatadaptatie. Zie bijgaand kader met het beleid voor wateroverlast bij extreme buien. Hierin staat ook een definitie van wateroverlast.

3.3 - Beleid grondwater

Deze paragraaf behandelt het gemeentelijke beleid voor grondwater.

De basis voor dit beleid staat beschreven in de Omgevingswet artikel 2.16. De gemeentelijke grondwatertaak is beperkt van omvang. Het is ook de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar en behoort tot de taken van waterschap, provincie en Rijk. Het komt erop neer dat de gemeente een taak heeft in het beïnvloeden van de grondwaterstand in openbaar gebied en in het aanbieden van een afvoerroute voor grondwater vanaf aanliggende percelen. Het is aan de gemeente om hierin lokale afwegingen te maken.

Totdat de Omgevingswet van kracht wordt, geldt de Waterwet artikel 3.6. Hierin is een vergelijkbare formulering opgenomen. Deze staat bekend als de gemeentelijke zorgplicht voor grondwater.

Kernformulering van het grondwaterbeleid

De kern van het grondwaterbeleid wordt op Urk als volgt geformuleerd: de gemeente pakt haar grondwaterzorgplicht in bebouwd gebied en openbaar terrein op, voor zover dat redelijkerwijs van de gemeente mag worden verwacht en voor zover maatregelen doelmatig zijn. De inzet van de gemeente is gericht op het aanleggen en onderhouden van een werkend drainagesysteem in de openbare ruimte in gebieden met kwel (opwellend grondwater). Dit voorkomt schade aan de wegconstructie door verzakking en opvriezen. Het hangt van de bodemgesteldheid af of drainage in de openbare ruimte voldoende doorwerkt naar het aanliggende perceel of niet. Zo niet, dan kan de gemeente een lozingspunt aanbieden voor het lozen van grondwater vanuit particuliere drainage.

Uitwerking van het grondwaterbeleid

Hierna volgen enkele specifieke uitwerkingen van het grondwaterbeleid. Per onderwerp wordt de essentie kort vermeld.

- Klachten over vocht of grondwater.
  Meldingen van burgers of bedrijven die overlast ervaren van vocht of grondwater worden zorgvuldig getoetst. Bouwkundige gebreken vormen zelden een reden voor de gemeente om maatregelen te treffen, maar zijn vrijwel altijd de verantwoordelijkheid van de pandeigenaar. Ook de bewoner is medeverantwoordelijk voor een goed woonklimaat, bijvoorbeeld door voldoende te ventileren.
  Zie bijgaand kader met uitgewerkt beleid bij meldingen over vocht of grondwater.

- Het veranderende klimaat kan leiden tot langere droge perioden in het zomerhalfjaar. De zomers van 2018, 2019, 2020 en 2022 illustreerden dit. Het leidt onder meer tot verdord gras, een droogvallend watersysteem, vissterfte, lage grondwaterstanden, boomsterfte, verminderde opbrengsten in de landbouw en kans op bodemdaling met funderingsschade tot gevolg. Provincies, waterschappen en de landbouwsector bedienen in Nederland de knoppen om te handelen tegen de gevolgen van langdurige droogte. Gemeenten kunnen beleid tegen droogte steunen met communicatie en door het stimuleren van hemelwaterinfiltratie in bebouwd gebied.

3.4 - Beleid oppervlaktewater

Deze paragraaf behandelt het gemeentelijke beleid over oppervlaktewater. Zeker in een polder is een goed functionerend oppervlaktewatersysteem van belang om droge voeten te houden.

De waterschappen zijn in Nederland de eerst aangewezen instanties om het beleid en beheer van oppervlaktewater uit te voeren. Maar in de praktijk beperken zij zich tot de grotere waterlopen. De kleinere elementen van het watersysteem, de zogenaamde haarvaten, worden overgelaten aan gemeenten en particulieren. In de stad gaat het daarbij om vijvers, singels en andere waterpartijen. De gemeenten pakken hun rol op twee manieren:

- Ten eerste gaat het om de wettelijke gemeentelijke watertaken op het gebied van hemelwater en grondwater. Deze vereisen een fysieke koppeling met het grotere watersysteem van de waterschappen. Het water moet namelijk afgevoerd (en soms aangevoerd) kunnen worden.
- In de tweede plaats handelt de gemeente vaak als direct belanghebbende vanuit grondbezit. Denk bijvoorbeeld aan de sloot langs een weg, die zorg draagt voor waterafvoer. Of denk aan een monumentale gracht die er ligt vanuit de historie, los van de vraag wie het beheer voert.

In de praktijk bestaat er een overgangsgebied tussen de taken van gemeenten en waterschappen. De grens is niet messcherp te trekken vanuit landelijk beleid naar elke lokale situatie. Dit heeft geleid tot samenwerkingsovereenkomsten tussen gemeenten en waterschappen, waarin wordt geregeld wie welk deel van het waterbeheer voor zijn rekening neemt. Tussen gemeente Urk en Waterschap Zuiderzeeland is sprake van een maatwerkovereenkomst.

Kernformulering van het oppervlaktewaterbeleid

Het gemeentelijk oppervlaktewater is ingericht om overtollige neerslag en grondwater af te voeren. Maar ook overstortingen vanuit het rioolstelsel worden via het watersysteem geloosd. Het is belangrijk dat het watersysteem voldoet aan de hydraulische eisen. De afvoer moet gewaarborgd zijn, ook in de toekomst als we door klimaatveranderingen te maken krijgen met extreme buien. Daarnaast heeft het stedelijk water andere functies, zoals beleving- en recreatieve waarde.

Uitwerking van het oppervlaktewaterbeleid

Zie bijgaande kaders met meer informatie over:

- De maatwerkovereenkomst tussen gemeente Urk en Waterschap Zuiderzeeland
- De inrichtingseisen voor oppervlaktewater
- Taken/onderdelen in het oppervlaktewater
- De Europese Kaderrichtlijn Water

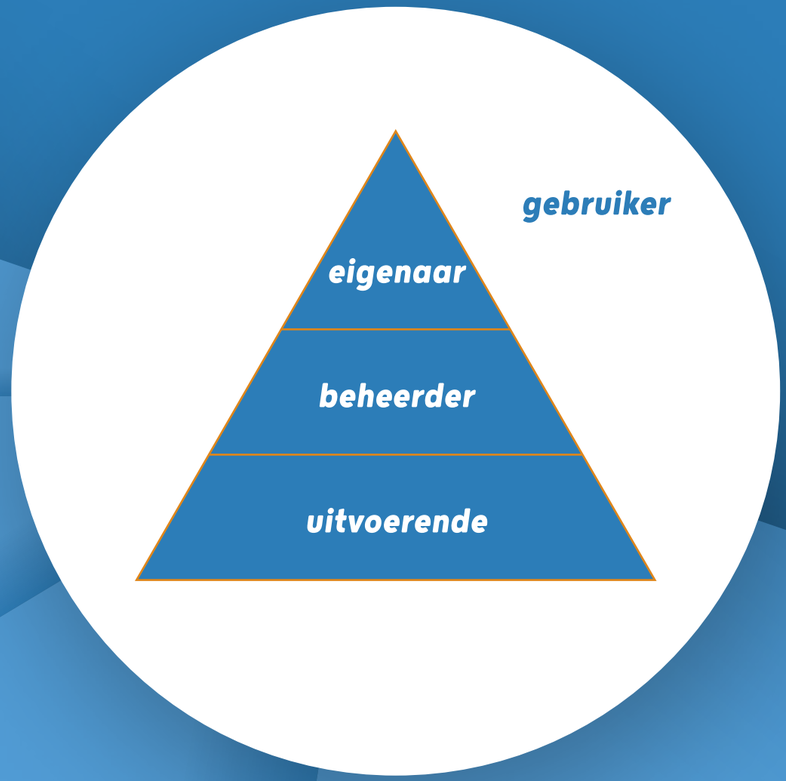

4 - Beheer

Dit hoofdstuk gaat in op het beheer van de riolering en van de watervoorzieningen die hierbij horen. Daarbij gaat het om beheer in brede zin, ook wel assetmanagement genoemd.

- de afzonderlijke objecten
- het functioneren van het hele systeem
- het functioneren van de organisatie die verantwoordelijk is voor het beheer
- de effecten die het beheer heeft op de omgeving en de gebruiker (en omgekeerd)

Het beheerbeleid wordt hier kort beschreven. Verdere uitwerking ervan is verwoord in het rioolbeheerplan, dat indien nodig wordt geactualiseerd. Details zijn te vinden in het Basis Rioolplan en in de (beheer)systemen van de gemeente.

4.1 - Het areaal

Goed beheer begint met weten wat je hebt: het areaal. Het achterliggende kader geeft een overzicht van de verschillende voorzieningen die de gemeente in eigendom en beheer heeft. Deze voorzieningen worden gebruikt om de gemeentelijke watertaken uit te voeren en sluiten aan op de voorzieningen van het waterschap. Daarnaast heeft de gemeente areaal in eigendom waarvan het beheer is uitbesteed. De gemeente blijft wel verantwoordelijk voor het beheer en het bijbehorende beleid. Specifiek geldt dit voor de watergangen die door het waterschap worden beheerd.

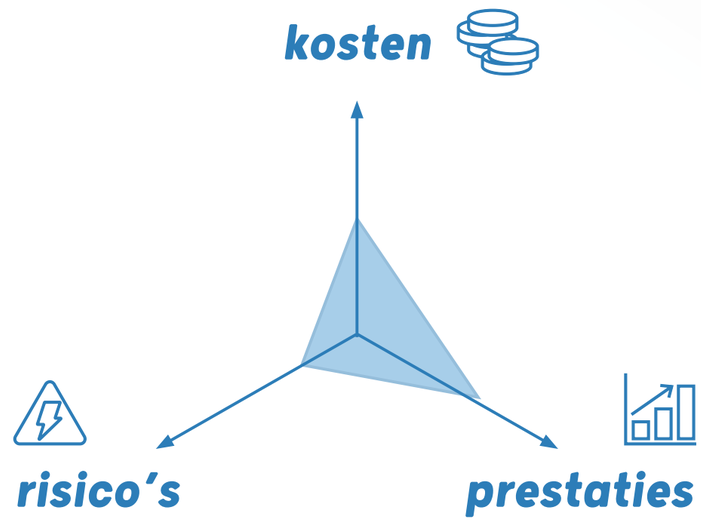
De meest essentiële onderdelen van het areaal zijn objecten als:

- Huis- en bedrijfsaansluitingen
- Kolken en lijngoten
- Vrij-verval riolen
- Gemalen en persleidingen
- Riolering buitengebied
- Drainage
- Duikers
- IT- en DT-riolen

Klik op genoemde objecten voor een toelichting.

4.2 - Beheerstrategie

Het areaal kan op verschillende manieren worden beheerd. Daarbij gaat het om keuzes maken, bijvoorbeeld over het moment van vervanging. Gebeurt dit op basis van de leeftijd van het object of op basis van de werkelijke staat (hoe ‘goed’ is het nog)? Welke risico’s zijn daarbij acceptabel en welke niet? Een aantal van deze keuzes vloeit direct voort uit het beleid, andere zijn gebaseerd op techniek en kosten.

Omdat de strategische keuzes op hoofdlijnen sterk bepalend zijn voor de kosten van het beheer, worden hieronder per thema de uitgangspunten toegelicht. De gedetailleerdere uitwerkingen zijn onder andere te vinden in het rioolbeheerplan. Twee achterliggende kaders gaan dieper in op de volgende onderwerpen:

- Reinigen en inspectie
- Rioolgemalen

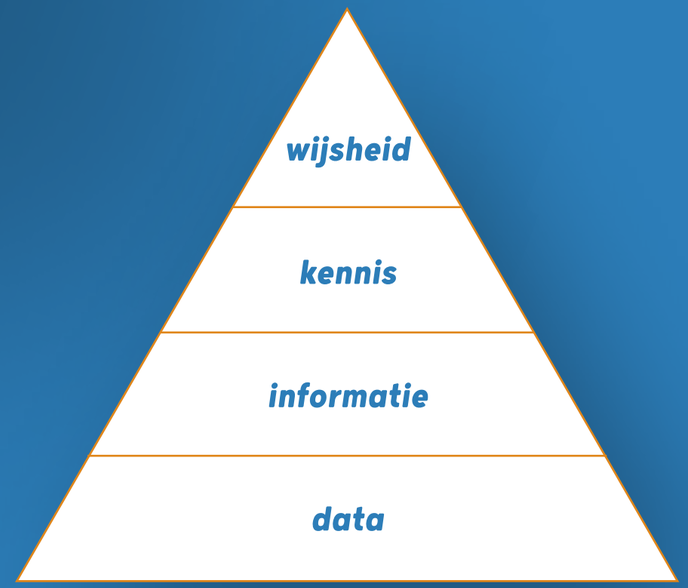
4.3 - Hydraulische berekeningen

Rioleringsvoorzieningen moeten voldoende capaciteit hebben om goed te kunnen functioneren. Hiervoor worden hydraulische berekeningen gebruikt. De afgelopen jaren zijn deze hydraulische berekeningen geactualiseerd. Een nieuwe actualisatie is alleen nodig als de situatie wijzigt.

4.4 - Gegevensbeheer en monitoring

Om grip te hebben op het totale systeem van riolering en stedelijk water, is inzicht in het functioneren van het systeem in zijn geheel essentieel. Dit biedt houvast om te bepalen wanneer onderhoud, reparatie, vervanging, verbetering of andere maatregelen noodzakelijk zijn. De gemeente werkt volgens de volgende principes:

- De basis is het gegevensbeheer, weten wat je hebt. De uitdaging is om te werken volgens landelijke standaarden en uitwisseling van gegevens met derden mogelijk te maken.
- Monitoring is gericht op de vraag hoe het systeem in de praktijk functioneert. Binnen de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland wordt gekeken welke kansen er liggen voor verbetering van de monitoring, onder andere door stappen te zetten in het datagedreven werken in de regio.
- Datagedreven werken, in combinatie met onder andere degradatie-analyse en risicogestuurd beheer, geeft betekenis aan data. Data wordt informatie, waarmee kennis wordt vergaard. Met deze kennis kunnen voorspellingen worden gedaan, wat in de termen van het assetmanagement wijsheid wordt genoemd. Deze methodieken helpen om kostenefficiënt te beheren.

4.5 - Riolering en calamiteiten

In de praktijk komen calamiteiten voor. Dat kan zijn door het falen van een object in de riolering zelf (defect of storing), waardoor het functioneren van het gehele systeem in het geding is. Maar een calamiteit kan ook worden veroorzaakt door een externe gebeurtenis, waarbij de riolering een rol speelt bij de gevolgen ervan. Bij grote calamiteiten moet worden opgeschaald. Dit aspect valt buiten het GWRP.

5 - Programmering

Dit hoofdstuk bevat de programmering van voorgenomen activiteiten in de planperiode. Het gaat daarbij niet om het dagelijkse beheer en onderhoud, maar om projecten. Enerzijds richten deze projecten zich op onderzoek en anderzijds op vernieuwing van gedeelten van het areaal.

5.1 - Onderzoeksprojecten

Onderzoek en planvorming zijn nodig om de ontwikkeling van het rioolstelsel te volgen en de rioleringszorg op koers te houden. Bijgaand overzicht laat de geplande projecten zien. Het is goed denkbaar dat tijdens de looptijd van dit GWRP nog acties worden toegevoegd vanuit actuele ontwikkelingen. Sommige regionale onderzoeken worden samen met partners in de regio opgepakt.

Programma onderzoeksprojecten in de planperiode 2023-2028

Onderwerp	Periode		
	2023-2024	2025-2026	2027-2028
Project duurzame materialisatie	■		
Lokale klimaatadaptatiestrategie Urk	■		
Meetnetstrategie Urk		■	
Kavelpaspoort stedelijk water Urk		■	
Notitie hemelwaterbeleid / watercompensatie		■	
Meerjaren-gemalenvervangingsplan			■
Calamiteitenplan stedelijk water Urk	■		
Herziening GWRP			■
Datagedreven werken (SAF)	■	■	
Regionale klimaatadaptatiestrategie Flevoland (KAF)	■		
Project onderzoek naar De Waterbergende Weg (RAAK)	■		

5.2 - Verbeter- of vervangingsmaatregelen

Uit inspecties blijkt dat de meeste riolering op Urk nog een levensduur van enkele tientallen jaren heeft. Grootschalige rioolvernieuwing is daarom in de planperiode niet aan de orde. Riolering die afwijkt van dit gemiddelde beeld is opgenomen in het bijgaande overzicht.

Daarnaast hebben we te maken met verbetermaatregelen. Verbeteringen aan de riolering kunnen nodig zijn om wateroverlast te voorkomen of om de druk op het milieu te verlagen. Deze maatregelen komen naar voren uit de uitgevoerde hydraulische berekeningen of uit de uitgevoerde stresstesten.

Programma investeringsprojecten in de planperiode 2023-2028

Onderwerp	Periode			
	restant	2023-2024	2025-2026	2027-2028
Reconstructie Zwolsehoek				
Project Akkers / Almerelaan / Noorderzand				
Renovatie Almerelaan / Hofsteeplein (klimaatadaptatie)				
Maatregelen Zwolsehoek				
Bijdrage aanpak verbindingssloot Urk (klimaatadaptatie)				
Restant vervanging 2020				
Rioolvervanging Singel				
Rioolvervanging Surinamestraat				
Rioolvervanging Lange Dam (Grote Akkers-Fok)				
Vervanging beschoeiing Foksdiep				
Afkoppelopgave				

6 - Organisatie, samenwerking en communicatie

Dit hoofdstuk beschrijft de zachte kant van het water- en rioleringsbeleid en -beheer. Het beheren van de rioleringsvoorzieningen en het uitvoeren van het geformuleerde beleid is mensenwerk. Dit mensenwerk wordt vanuit verschillende invalshoeken belicht: personeelsformatie, samenwerking, relatie met de gebruiker, communicatie en bewustwording.

6.1 - Gemeentelijke organisatie

Rioleringsbeheer vraagt inzet van menskracht. In bijgaand kader een overzicht van de personele aspecten van het rioleringsbeheer en de watertaken. Dit overzicht volgt de indeling van de Leidraad Riolering module D2000 en gebruikt de kengetallen uit deze module. Het geeft een onafhankelijke check op de omvang van de beheerorganisatie van gemeente Urk. Vergeleken met het vorige GRP is de formatie met een halve fte gegroeid om de taken voor klimaatadaptatie goed in te vullen. De check leert dat Urk werkt met een kleine eigen formatie. Deze formatie is voldoende om het riool op regiebasis te beheren, gebruikmakend van kennis uit regionale samenwerking.

6.2 - Samenwerking

Het beleid en beheer van het stedelijk water en riolering is een eigen vakgebied, dat raakvlakken heeft met het werk van andere gemeentelijke afdelingen. Die raakvlakken kunnen zich ook buiten de gemeentelijke organisatie bevinden, bijvoorbeeld met het waterschap. Zie bijgaand overzicht van relaties van riolering en stedelijk water met andere gemeentelijke vakgebieden.

De beleidsvelden afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater hebben meerdere raakvlakken met de taken van de waterbeheerders. Voor gemeente Urk gaat het hierbij om Waterschap Zuiderzeeland en Rijkswaterstaat. Samenwerking met het waterschap is van groot belang en wordt zelfs verwoord in de Waterwet. Zie bijgaand overzicht met de aspecten van de samenwerking tussen de gemeente en de waterbeheerder.

Ook het afvalwaterakkoord tussen het Waterschap Zuiderzeeland en de gemeente Urk is hier het benoemen waard. Afvalwater stopt immers niet bij de gemeentegrens. Voor een optimaal werkend systeem is het wenselijk om als waterschap en gemeente goed georganiseerd op te trekken. De afspraken voor de komende jaren zijn vastgelegd in een nieuw afvalwaterakkoord. Met deze afspraken gaan gemeente en waterschap samenwerken om zich in te zetten om de maatschappelijke belangen en de gestelde doelen te realiseren. Zie bijgaand kader voor meer informatie over het Afvalwaterakkoord gemeente Urk - Waterschap Zuiderzeeland 2022-2030.

6.3 - Regionale samenwerking Flevoland

In Flevoland zijn de gemeenten en het waterschap samen verantwoordelijk voor inzameling, transport en zuivering van afvalwater en voor de infrastructuur die hiervoor nodig is: de afvalwaterketen. De samenwerking tussen gemeenten en waterschap creëert kansen om de keten duurzaam, innovatief en doelmatig in te richten en om kosten te besparen. De gemeenten en het waterschap in Flevoland hebben al veel bereikt door samen op te trekken.

Binnen het samenwerkingsverband SAF (Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland) werken het waterschap en de zes gemeenten aan het optimaliseren van de afvalwaterketen. In Flevoland bestaat ook het samenwerkingsverband KAF (Klimaatadaptatie Flevoland). Hierin wordt gezamenlijk toegewerkt naar een robuust en klimaatbestendig Flevoland in 2050.

6.4 - Interactie tussen gebruikers en gemeente

Riolerings- en oppervlaktewaterbeleid en -beheer hebben op het oog weinig interactie met gebruikers. Het gaat vaak om momenten waar er in de ogen van de gebruiker problemen ontstaan, wanneer de rioolheffing wordt meegedeeld of het riet gemaaid moet worden.

Meldingen van burgers en bedrijven

Meldingen van burgers en bedrijven zijn een belangrijke bron van informatie en vaak aanleiding om in actie te komen. Denk aan een verstopte kolk, een probleem dat snel door de gemeente kan worden opgelost. Klachten over water op straat bij zware buien zijn minder makkelijk te verhelpen, maar zijn wel van belang bij het testen van hydraulische berekeningen en bij het zoeken naar oplossingen. Ook zijn informatie en educatie hierbij van belang, want niet elke melding of klacht hoeft (direct) te worden behandeld.

Zorgvuldige registratie van meldingen maakt bepaalde trends zichtbaar die inzicht geven in het functioneren van de riolering. Een lastig punt hierbij is dat burgers niet altijd correcte meldingen doen. Wateroverlast door riolering is iets anders dan last hebben van een lekke kelder of een lekke dakgoot. Door leken kan dit op één hoop worden gegooid.

Spelregels bij verstoppingen

Woningen en overige panden zijn op de riolering aangesloten via aansluitleidingen. Hierin kan een verstopping ontstaan, zoals beschreven in paragraaf 4.2. Zo'n situatie zorgt vaak voor stress en is een belangrijk contactmoment met de gemeente. Duidelijkheid is in een dergelijke situatie van belang. Op of nabij de erfgrens is op particulier terrein veelal een ontstoppingsstuk ingebouwd. In het geval van een verstopping is dit de eerste plek om te kijken. De spelregels bij verstopping staan aangegeven in bijgaand kader. De hoofdregel is dat de lozer opdraait voor de kosten van het opsporen en oplossen van de verstopping. Alleen als het probleem te wijten is aan een verzakking liggen de zaken mogelijk anders.

Communicatie bij de aanslag rioolheffing

De meeste burgers en bedrijven komen zelden in contact met de gemeente over de riolering. Het enige contactmoment is dan de ontvangst van de aanslag rioolheffing. De burger of het bedrijf betaalt voor het in stand houden van de riolering en stedelijk-watervoorzieningen. Dit moment kan worden aangegrepen om uitleg te geven over nut en noodzaak van de riolering, over het gesloten huishoudboekje van de rioleringszorg en dus over de redelijkheid van de rioolheffing. Naast uitleg in algemene zin kunnen enkele projecten uit het afgelopen jaar worden benoemd, zodat men begrijpt waaraan het geld wordt besteed.

6.5 - Communicatie en bewustwording

Burgers zijn zich vaak nauwelijks bewust van de aanwezigheid van riolering en van de zichtbare effecten van klimaatverandering op het rioolstelsel. Slechts een deel van de mensen weet hoe belangrijk de (afval)waterzorg is voor de volksgezondheid en voor de bewoonbaarheid van de leefomgeving, en dat hemelwaterriolering vanwege ruimte en kosten niet kan worden ingericht op piekbuien. Bewustwording zorgt voor draagvlak voor de rioolheffing en voorkomt achteloos lozingsgedrag in riolering en oppervlaktewater. Ook zal er dan meer begrip zijn voor water op straat, wat vooral na korte, hevige buien in de toekomst vaker (in enige mate) geaccepteerd zal moeten worden.

Gemeente Urk kan de riolering technisch goed beheren, maar bij verkeerd gebruik ontstaan alsnog problemen. Vandaar de noodzaak om burgers te informeren over wat wel en niet in het riool mag en hoe men met kolken op straat om moet gaan. Jaarlijks wordt hier op diverse manieren aandacht voor gevraagd.

Naast het ontwikkelen van bewustwording is het wenselijk om aan te sluiten bij educatie gericht op duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit.

7 - Kosten en rioolheffing

Riolering- en oppervlaktewaterbeheer kost geld. Dit hoofdstuk gaat hierop dieper in. Onder meer wordt beschreven om welke kosten het gaat, hoe investeringen worden afgeschreven en op welke manier de rioolheffing in de gemeente Urk is vormgegeven.

7.1 - Kostentoerekening aan de rioolbelasting

Rioleringsbeheer wordt bekostigd uit de middelen die worden geïnd via de rioolbelasting. Dit is ook bekend als de rioolheffing.

In het model 'Kostenonderbouwing rioolheffing' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten wordt de checkvraag geformuleerd: 'Worden de activiteiten verricht ter nakoming van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater?' Het antwoord bepaalt de manier waarop beheerkosten worden toegerekend aan de rioolheffing.

Activiteiten die enkel en alleen worden uitgevoerd voor het rioleringsbeheer, bijvoorbeeld inspecteren en reinigen, worden volledig betaald vanuit de rioolbelasting. Bij gezamenlijke activiteiten en gemengde activiteiten (zie bijgaande kaders) gelden aangepaste regels. Hiervoor wordt in de begroting aangegeven welk deel van de kosten onderdeel van de rioolheffing is. Het beleid uit het GWRP is hiervoor de basis.

7.2 - Exploitatiekosten

Het dagelijks beheer en onderhoud van de riolering is van groot belang voor goed functioneren van het systeem. De totale exploitatiekosten van de riolering op Urk worden in het kader Exploitatiekosten weergegeven en zijn begroot op € 1.810.000 per jaar (prijspeil 2022). Deze raming is gebaseerd op ervaring van de gemeentelijke organisatie. Na jaren van stabiele inflatie hebben we nu te maken met forse prijsstijgingen. In het kader trendmatige verhoging is beschreven hoe hiermee wordt omgegaan.

De jaarlijks terugkerende vervangingskosten worden in dit GWRP voor een bedrag van € 165.000 (exclusief btw) als exploitatielast doorberekend. Dit is een wijziging ten opzichte van het vorige GRP, waarin deze kosten in de tarieven als investeringslast werden doorberekend.

De btw uit deze exploitatielasten wordt jaarlijks als afzonderlijke exploitatielast in rekening gebracht. Voor het basisjaar 2022 is deze last begroot op € 130.000. Daarnaast wordt de btw uit investeringen vanaf 2022 via de exploitatielasten doorberekend. Deze last is begroot op een bedrag van € 140.000 per jaar. Dit geldt als de gemiddelde langjarige investerings-btw. Voor de btw uit investeringen tot 2022 gold dat deze samen met de investeringslasten op het krediet in rekening werd gebracht.

Verder bestaan de exploitatielasten uit kapitaallasten van investeringen in het riool.

Het verschil tussen de aldus berekende exploitatielasten en de opbrengst van dat jaar uit de rioolheffing wordt gestort in de spaarvoorziening riolering.

In het GWRP wordt vooruit gekeken over de gehele planperiode 2023-2028 en voor veel onderwerpen zelfs voor veel langere termijnen. In de begrotingscyclus wordt jaarlijks nauwkeuriger naar de stand van zaken gekeken. Zie bijgaand kader voor meer informatie over de relatie tussen het GWRP en de begrotingscyclus.

7.3 - Kosten voor renovatie van bestaande riolering

Het vervangen of repareren van verouderde riolering is een van de grootste uitgavenposten van het rioleringsbeheer. Het vooraf inschatten van de kosten is daarom een belangrijke opgave voor het GWRP. Deze berekening is van invloed op de noodzakelijke hoogte van de rioolbelasting. In bijgaand kader staat een raming van de vervangingswaarde van de riolering. Voor het totale rioolstelsel van Urk wordt de vervangingswaarde berekend op € 140.000.000 inclusief btw.

De opgenomen maatregelen bestaan uit verbeter- en vervangingsmaatregelen. De eerste jaren zijn de vervangingsmaatregelen goed te benoemen, voor de jaren vanaf 2027 wordt hiervoor een vast bedrag gehanteerd. Dit is tot stand gekomen uit de Rasmariant-analyse, waarbij de vervangingskosten op basis van inspecties, kwaliteit en risico's in beeld zijn gebracht. Het jaarlijks terugkerend deel (€ 165.000 excl. btw) is in tegenstelling tot het vorige GRP opgenomen in de jaarexploitatie.

De geplande investeringen staan samengevat weergegeven in het kader Investeringen 2023-2028. Deze investeringen worden betrokken bij de berekening van de benodigde rioolheffing.

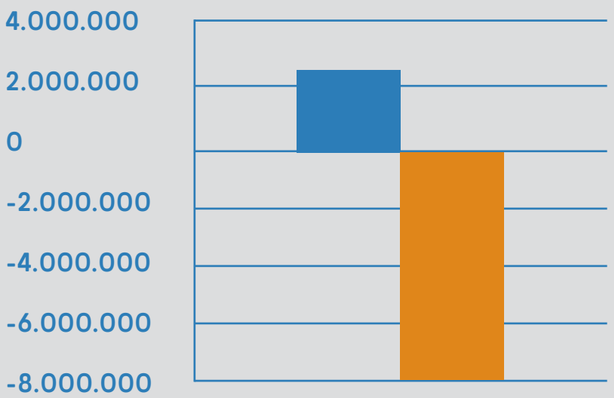

7.4 - Vermogensbeheer

Het berekenen van de benodigde rioolheffing is in essentie het in balans brengen van de inkomsten en uitgaven behorend bij het onderdeel riolering. Hiertussen staat een demper ofwel tariefs-egalisatie. De bedoeling van de egalisatie is dat de heffing niet van jaar tot jaar varieert, afhankelijk van de projecten van dat jaar en van eventuele mee- of tegenvallers. De egalisatie bestaat uit meerjarige afschrijving van de investeringen en een eventuele spaarvoorziening. Zie bijgaand kader voor meer informatie over egalisatie van de hoogte van de rioolheffing.

Een belangrijke rol spelen oude kapitaalslasten. Dit zijn de lasten voor komende jaren als gevolg van investeringen uit de afgelopen jaren. Het gaat hier om werken als het vervangen van oude riolen, de aanleg van randvoorzieningen bij de overstorten van het gemengde stelsel en de aanleg van drukriolering in het buitengebied. De oude kapitaalslasten bedragen in het jaar 2022 circa € 400.000. Dit betekent dat in de huidige rioolheffing op Urk een bedrag van bijna € 50 per aansluiting is opgenomen om investeringen uit het verleden af te betalen.

Het nu geldende beleid op Urk is om kleine investeringen tot € 50.000 niet te activeren. Bij hogere bedragen wordt de afschrijvingstermijn bepaald door de verwachte economische levensduur. Voor riolen en betonconstructies is deze 50 jaar en voor elektromechanische voorzieningen 15 jaar. Bijgaande grafiek toont de stand van de reserve en de boekwaarde van de activa. Het gaat om een reserve van ruim 2 miljoen euro en een boekwaarde van bijna 8 miljoen euro, beide waarden per 1 januari 2022.

Voor de planperiode van dit GWRP worden drie wijzigingen doorgevoerd in het vermogensbeheer:

- In de eerste plaats is ten opzichte van het vorig GRP de omslagrente veel lager (van aanvankelijk 4% naar 1,7% met ingang van 2022).
- Daarnaast wordt vanaf 2022 lineair afgeschreven in plaats van annuïtair.
- Verder wordt de sinds 2016 ingezette koers voortgezet, om nieuwe investeringen zoveel mogelijk direct af te boeken ten laste van de spaarvoorziening riolering. Hiertoe is het saldo in de huidige spaarvoorziening riolering beschikbaar. Vervolgens wordt jaarlijks het verschil tussen de exploitatielasten en de opbrengst uit de rioolheffing gestort in de spaarvoorziening riolering. Het saldo van deze voorziening (tot een minimum van € 250.000) wordt vervolgens ingezet voor afboeking van investeringen in het jaar van investering. Dit is de derde wijziging in het vermogensbeheer. Tot 2022 werden de investeringen tot een minimum bedrag van € 500.000 ten laste van de spaarvoorziening gebracht. Met ingang van 2022 wordt dit bedrag dus gehalveerd. De te activeren investeringslasten nemen door deze maatregel nog verder af, evenals de te betalen rente.

Ten aanzien van investeringen in het riool geldt dat deze worden gedaan exclusief btw. De gemiddelde investerings-btw is berekend op € 140.000. Dit bedrag wordt jaarlijks ten laste gebracht van de exploitatiebegroting riolering.

7.5 - Vorm van het tariefsysteem van de rioolheffing

Gemeenten mogen belasting heffen om de kosten van het uitvoeren van de gemeentelijke watertaken te financieren. Zie bijgaand kader met de wetstekst.

De rioolheffing voor 2022 van gemeente Urk is een gecombineerde heffing voor zowel het afvalwater als de zorgplichten voor grond-, hemel- en oppervlaktewater. De rioolheffing is verschillend vormgegeven voor woningen en niet-woningen. De huidige vorm van de rioolheffing op Urk is enkele jaren geleden tot stand gekomen na een grondige discussie in de gemeenteraad. In de praktijk werkt dit goed en er worden daarom geen veranderingen doorgevoerd. Bijgaand kader schetst enkele wetenswaardigheden rondom de rioolheffing.

7.6 - Berekening van de hoogte van de rioolheffing

In bijgaand kader staan de belangrijkste uitgangspunten voor de berekening van de rioolheffing kort weergegeven.

De berekening van de rioolheffing toont aan dat deze voortgezet kan worden zoals in het vorige GRP. Er worden geen tariefstijgingen toegepast, maar uitsluitend de binnen de gemeente gehanteerde trendmatige verhoging van 1.6% voor woningen. De grootste lozers zorgen voor de hoogste kosten binnen het systeem. Vandaar dat voor bedrijven vanuit het 'vervuiler betaalt'-principe een vaste stijging gehanteerd wordt van 1% plus 1,6% trendmatige verhoging vanaf het jaar 2024.

Met deze koers, die is ingezet vanaf 2010, is rust en inzicht gecreëerd. Destijds werd nog uitgegaan van een rioolheffing die zou stijgen naar 600 euro. Door meer inzicht in het stelsel kan op dit moment meer risico genomen worden met de oudere riolen. Dit bespaart aanzienlijk op de uitgaven.

De benodigde rioolheffing voor 2023 tot en met 2028 (planperiode van dit GWRP) staat weergegeven in bijgaande tabel.

Belastingjaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Woningen (1-3 personen)	249	253	257	261	265	270	274
Woningen (meer dan 3 personen)	282	286	291	295	300	305	310
Tarief niet-woningen eigenarendeel	67	68	69	70	71	72	74
Tarief niet woningen gebruikersdeel							
1-300 m3	251	256	263	269	276	284	291
301-1000 m3	574	583	598	614	630	646	663
1001 - 2.000 m3	1.148	1.166	1.196	1.227	1.259	1.292	1.326
2001 - 5000 m3	1.720	1.747	1.792	1.839	1.887	1.936	1.986
5001 - 10000 m3	2.295	2.332	2.393	2.455	2.519	2.584	2.651
10001 m3 en meer	3.090	3.139	3.221	3.304	3.390	3.478	3.569

In de looptijd van dit GWRP zullen ongetwijfeld afwijkingen optreden in de inkomsten en uitgaven die in dit hoofdstuk zijn begroot. Alleen bij opvallende afwijkingen wordt de rioolheffing opnieuw berekend. Bij kleinere schommelingen verandert de vastgestelde rioolheffing niet. De mee- en tegenvallers worden opgevangen met de spaarvoorziening riolering en de reserve riolering. Deze buffers zijn daarvoor bedoeld en meestal voldoende betrouwbaar. Bij de voorbereiding van het volgende GWRP kan de rioolheffing worden herzien.

Artikel 4.22 Wet milieubeheer:

1. De gemeenteraad stelt telkens voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast.

2. Het plan bevat ten minste:

   a. een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 10.33, alsmede de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater als bedoeld in artikel 3.5 van de Waterwet, en maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, als bedoeld in artikel 3.6 van laatstgenoemde wet en een aanduiding van het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;

   b. een overzicht van de in de door het plan bestreken periode aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;

   c. een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen, bedoeld onder a en b , worden of zullen worden beheerd;

   d. de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen als bedoeld onder a, en van de in het plan aangekondigde activiteiten;

   e. een overzicht van de financiële gevolgen van de in het plan aangekondigde activiteiten.

3. Indien in de gemeente een gemeentelijk milieubeleidsplan geldt, houdt de gemeenteraad met dat plan rekening bij de vaststelling van een gemeentelijk rioleringsplan.

4. Onze Minister kan, in overeenstemming met Onze Minister van Verkeer en Waterstaat, aan gemeenten de plicht opleggen tot prestatievergelijking ten aanzien van de uitvoering van de taak, bedoeld in artikel 10.33, alsmede de taken, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6 van de Waterwet. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de frequentie, inhoud en omvang van de prestatievergelijking.

Terug naar 1.3 - Besluitvormingstraject van het GWRP

Artikel 4.23 Wet milieubeheer:

1. Het gemeentelijke rioleringsplan wordt voorbereid door burgemeester en wethouders. Zij betrekken bij de voorbereiding van het plan in elk geval:

   a. gedeputeerde staten,

   b. de beheerders van de zuiveringstechnische werken waarnaar het ingezamelde afvalwater wordt getransporteerd, en

   c. de beheerders van de oppervlaktewateren waarop het ingezamelde water wordt geloosd.

2. Zodra het plan is vastgesteld, doen burgemeester en wethouders hiervan mededeling door toezending van het plan aan de in het eerste lid, onder a tot en met c, genoemde instanties, en Onze Minister.

3. Burgemeester en wethouders maken de vaststelling bekend in één of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden. Hierbij geven zij aan op welke wijze kennis kan worden gekregen van de inhoud van het plan.

Terug naar 1.3 - Besluitvormingstraject van het GWRP

Klimaatadaptatie

De gevolgen van klimaatverandering zijn ook in Nederland merkbaar. Extreme neerslag komt nu al duidelijk meer voor dan in de jaren vijftig en ook hittegolven dienen zich vaker aan. Voor ons laagliggende en dichtbevolkte land kunnen de gevolgen van klimaatveranderingen groot zijn. Nederland moet dan ook inspelen op voortschrijdende inzichten en ontwikkelingen. Vandaar dat het Rijk het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) heeft opgesteld. Hierin staan alle projecten en maatregelen beschreven die ervoor gaan zorgen dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is. Deze opgaven moeten worden vertaald naar regionale opgaven.

Klimaatadaptatie heeft voor een belangrijk deel te maken met water, vandaar dat ervoor is gekozen om dit onderwerp te integreren in het GWRP. De maatregelen voor klimaatadaptatie die de gemeente Urk belangrijk vindt, zijn integraal in dit programma opgenomen.

Daarnaast wordt binnen Flevoland gewerkt aan een Regionale Adaptatie Strategie Flevoland (RAS Flevoland). Om de opgaven voor Urk scherp te krijgen is het relevant om de RAS Flevoland te verfijnen naar een lokale adaptatiestrategie. Hierdoor wordt helder wat nodig is om in 2050 een klimaatrobuuste omgeving te realiseren.

Terug naar 2 - Beleidskaders vanuit de Omgevingsvisie

Kansen / uitgangspunten stedelijk water

- Bij het inrichten van onze buitenruimte scheiden we schoon (regenwater) en vuil water. Dit versterkt de ontwikkeling van natte natuur en klimaat-adaptieve berging.
- We verbeteren de kwaliteit van het bodem- en (grond)watersysteem en houden daarbij rekening met het unieke karakter van de bestaande opbouw en het watererfgoed.
- We laten de waterkwaliteit aansluiten op het recreatieve gebruik: zwemwater, vaarwater en viswater.
- We willen klimaat-robuust worden. Dit betekent dat bij extreem weer geen schade wordt veroorzaakt aan personen, gebouwen en vitale functies. Zo kunnen we de gezondheidsrisico’s op Urk als gevolg van klimaatverandering tot een minimum beperken.
- We voeren stresstesten uit voor bestaande en nieuwe wijken om de knelpunten op het gebied van klimaatadaptatie in beeld te brengen.

Artikel 2.16 Omgevingswet:

1. Bij het gemeentebestuur berusten, naast de elders in deze wet en op grond van andere wetten aan dat bestuur toegedeelde taken voor de fysieke leefomgeving, de volgende taken: a. op het gebied van het beheer van watersystemen en waterketenbeheer:

Lid 1.a.3 - de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater,

2. Op grond van het eerste lid, onder a, onder 3°, wordt stedelijk afvalwater ingezameld en getransporteerd naar een zuiveringtechnisch werk als dat vrijkomt:

   a. op de percelen, gelegen binnen een bebouwde kom van waaruit stedelijk afvalwater met een vervuilingswaarde van ten minste tweeduizend inwonerequivalenten als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater wordt geloosd, door middel van een openbaar vuilwaterriool,

   b. op andere percelen, voor zover dit doelmatig kan worden uitgevoerd door middel van een openbaar vuilwaterriool.

3. In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringtechnisch werk kunnen andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, als daarmee hetzelfde niveau van het beschermen van het milieu wordt bereikt.

Terug naar 3.1 - Beleid afvalwater

Terug naar 3.2 - Beleid hemelwater

Terug naar 3.3 - Beleid grondwater

Artikel 10.33 Wet milieubeheer:

1. De gemeenteraad of burgemeester en wethouders dragen zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen, door middel van een openbaar vuilwaterriool naar een inrichting als bedoeld in artikel 3.4 van de Waterwet.

2. In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een inrichting als bedoeld in het eerste lid kunnen afzonderlijke systemen of andere passende systemen in beheer bij een gemeente, waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, indien met die systemen blijkens het gemeentelijk rioleringsplan eenzelfde graad van bescherming van het milieu wordt bereikt.

3. Op verzoek van burgemeester en wethouders kunnen gedeputeerde staten in het belang van de bescherming van het milieu ontheffing verlenen van de verplichting, bedoeld in het eerste lid, voor:

   a. een gedeelte van het grondgebied van een gemeente, dat gelegen is buiten de bebouwde kom, en

   b. een bebouwde kom van waaruit stedelijk afvalwater met een vervuilingswaarde van minder dan 2000 inwonerequivalenten wordt geloosd.

4. De ontheffing bedoeld in het derde lid kan, indien de ontwikkelingen in het gebied waarvoor de ontheffing is verleend daartoe aanleiding geven, door gedeputeerde staten worden ingetrokken. Bij de intrekking wordt aangegeven binnen welke termijn in inzameling en transport van stedelijk afvalwater wordt voorzien.

Afvalwaterbeleid voor woningen binnen de bebouwde kom:

- Gemeenten hebben de plicht om afvalwater in te zamelen binnen de bebouwde kom. Zie artikel 2.16 van de Omgevingswet.
- Voor lozers geldt binnen de bebouwde kom een vrijwel volledig lozingsverbod richting bodem en oppervlaktewater. Dit is geregeld in Artikel 7 en Artikel 10 Blah, het Besluit lozing afvalwater huishoudens. Onder de nieuwe wetgeving van de Omgevingswet is dit geregeld in de Bruidsschat voor het omgevingsplan. Dit beleid geldt vanwege de volksgezondheid en bewoonbaarheid. Afvalwater in de leefomgeving kan aanleiding geven tot ziekten. Gemeenten hebben beleidsvrijheid om de Bruidsschat aan te passen.
  - Het lozingsverbod geldt niet als de riolering op meer dan 40 meter afstand ligt (zie Blah).
  - Het lozingsverbod kan tijdelijk worden opgeheven met een maatwerkvoorschrift als er sprake is van een aanwezige zuiveringsvoorziening die nog niet is afgeschreven (zie Blah).
- Beide bovengenoemde punten leiden samen tot de conclusie dat in de bebouwde kom aansluiting op de riolering feitelijk verplicht is.
- Voor woningen met focus op duurzaamheid, circulariteit en/of het zogenaamde off-grid-streven, gelden dezelfde regels. Er geldt een lozingsverbod voor afvalwater naar de bodem en het oppervlaktewater.

Terug naar 3.1 - Kernformulering van het afvalwaterbeleid - Afvalwaterbeleid voor woningen binnen de bebouwde kom.

- Het afzien van een aansluiting op de riolering is mogelijk als uit de woning geen afvalwater vrijkomt. Dit is in de huidige westerse manier van wonen ondenkbaar. Experimenteel kun je denken aan het volgende:
  - De woning is niet aangesloten op het drinkwaternet. Aansluiting op het drinkwaternet geeft gerede kans op grote hoeveelheden afvalwater.
  - De woning heeft een droog toilet met separate opvang en verwerking van de droge en de natte fractie. Fecaliën zijn te verwerken in de tuin. Urine heeft potentie voor verwerking.
  - De woning heeft geen bad- of douchevoorziening. Bad en douche gaan gepaard met grote hoeveelheden afvalwater. Wil je zonder riolering, dan ga je naar een centrale badplaats.
  - De woning heeft geen wasmachine. Een wasmachine leidt tot een grote hoeveelheid afvalwater met zeepresten. Wil je zonder riolering, dan maak je gebruik van een centrale wasserette.
  - In de keuken wordt water uit een jerrycan gebruikt. Een klein beetje afvalwater uit de keuken kan worden benut voor plantenbakken in huis of in de tuin.
- Lid 3 van artikel 2.16 van de Omgevingswet geeft een opening voor alternatieve systemen: In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringtechnisch werk kunnen andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, als daarmee hetzelfde niveau van het beschermen van het milieu wordt bereikt. De gemeente Urk is hierin terughoudend, gelet op de ervaring die is opgedaan bij de ontwikkeling van Oosterwold in Almere.

Afvalwaterbeleid voor niet-woningen binnen de bebouwde kom

Bedrijven.

Voor bedrijfsafvalwater geldt dat de gemeente afvalwater inzamelt dat qua biologische afbreekbaarheid vergelijkbaar is met huishoudelijk afvalwater. Ook ander bedrijfsafvalwater dat niet lokaal kan worden teruggebracht in het milieu wordt ingezameld, tenzij dit ten koste gaat van het doelmatig functioneren van de vuilwaterriolering of de rioolwaterzuivering. De gemeente en het waterschap treden hierin gezamenlijk op en kunnen nadere voorwaarden verbinden aan nieuwe of bestaande aansluitingen van bedrijven of deze weigeren of beëindigen.

Evenementen.

Voor evenementen geldt de plicht om afvalwater op verantwoorde wijze in te zamelen. De verantwoordelijkheid ligt bij de organisator. In sommige gevallen kan er direct worden geloosd op putten, maar het kan ook zijn dat het afvalwater per as wordt afgevoerd naar de zuivering. Soms zie je innovaties zoals gescheiden inzameling van urine.

Terug naar 3.1 - Kernformulering van het afvalwaterbeleid - Afvalwaterbeleid voor niet-woningen binnen de bebouwde kom.

Woonboten.

Een woonboot wordt beschouwd als woning. Dit volgt uit het Besluit Lozing Afvalwater Huishoudens, Artikel 1, lid 1b. Aansluiting op de riolering is verplicht bij een vaste ligplaats. Lozing vanuit de woonboot op het oppervlaktewater is verboden.

Boten.

Een varende boot wordt niet gezien als woning en kan niet worden aangesloten op de riolering. Lozing van afvalwater op oppervlaktewater is echter wel verboden. De bestuurder van de boot moet erop toezien dat afvalwater wordt geloosd op een geschikte locatie. De gemeente ontvangt het afvalwater vanuit een haven net zoals een bedrijfsmatige lozing. De eigenaar/beheerder van een haven is verantwoordelijk voor een inzamelsysteem in de haven.

Gebouwen zonder afvalwater.

Diverse gebouwen hebben in principe geen afvalwater, zoals trafohuisjes zonder drinkwater en garageboxen zonder drinkwater. Deze behoeven geen verplichte aansluiting op de riolering.

Afvalwaterbeleid in het buitengebied

Onderstaand het beleid voor afvalwater voor woningen en niet-woningen buiten de bebouwde kom.

Buiten de bebouwde kom is niet vanzelfsprekend riolering aanwezig. De gemeente bepaalt, veelal in overleg met waterschap en provincie, of in een gebied riolering wordt aangelegd of niet. Deze keuze is doorslaggevend voor de situatie van de lozer:

- Als er riolering in de buurt is, dan valt de lozer onder een lozingsverbod. Zie de afstandscriteria hieronder. De lozer zal dan veelal kiezen voor aansluiting op de riolering onder voorwaarden die de gemeente daaraan stelt. Soms is afvoer per as of lozing in de mestkelder een alternatief.
- Is er geen riolering in de buurt, dan is een individuele zuivering toegestaan, van waaruit het gezuiverde water wordt geloosd in de bodem of op het oppervlaktewater. Ook hier kan afvoer per as of de mestkelder een alternatief zijn.

Terug naar 3.1 - Kernformulering van het afvalwaterbeleid - Afvalwaterbeleid in het buitengebied.

- Veranderende omstandigheden kunnen voor de gemeente aanleiding geven om extra riolering aan te leggen. Een gebied verandert dan van de status ‘zonder riolering’ naar ‘met riolering’. Aansluiten op de riolering wordt daarmee verplicht. Eventueel wordt een overgangstermijn in acht genomen om bestaande goed functionerende IBA’s eerst af te schrijven.
- Riolering in het buitengebied betreft meestal drukriolering, een stelseltype waarmee grote afstanden kunnen worden overbrugd. Daarnaast zijn andere systemen mogelijk zoals vacuüm of lucht-pers.
- Het lozen van hemelwater of grondwater of oppervlaktewater op de (druk) riolering is verboden omdat het systeem dan overbelast raakt. Dergelijke overbelasting treedt soms op bij de pompunit op de betreffende locatie, maar soms ook op andere plekken dan de lozingslocatie doordat pompen elkaar wegdrukken.

Beleid voor nieuwe aansluitingen of grotere lozingen op bestaande riolering:

- Hoofdregel is dat een bouwwerk zodanige voorzieningen voor de afvoer van huishoudelijk afvalwater moet hebben dat het water zonder nadelige gevolgen voor de volksgezondheid is af te voeren. Deze bepaling uit het Bouwbesluit 2012 wordt overgenomen in het Besluit bouwwerken leefomgeving. Regels voor de terreinriolering komen terug via artikel 22.12 van de Bruidsschat voor het omgevingsplan. Met een algemene regel of met een maatwerkvoorschrift wordt bepaald op welke plaats, op welke hoogte en met welke afmeting moet worden aangesloten met de voorzieningen voor afvalwater en hemelwater.
- De gemeente brengt kosten in rekening voor een nieuwe aansluiting op de riolering. Bij de verschillende ontwikkelingen zijn de aansluitkosten in de exploitatie opgenomen. Bij nieuwe aansluitingen in bestaand gebied worden de werkelijke kosten doorberekend aan de aanvrager. De kosten voor de aanpassingen/aanleg op eigen terrein komen voor rekening van de eigenaar van het perceel.
- Op Urk treden dikwijls problemen op met afgeknapte huisaansluitleidingen. Dit komt door ongelijkmatige zetting die wordt veroorzaakt door de grillige opbouw van de ondergrond op Urk. De gemeente hanteert het beleid dat bewoners hier niets aan kunnen doen en dat herstel van de vuilwateraaansluiting in zettingsgevoelig gebied wordt uitgevoerd door de gemeente, zonder dat rechtstreeks kosten in rekening gebracht worden bij de burger.
- Voor lozingen groter dan 1 m3/dag, dus meer dan een normale huishoudelijke lozing, geldt dat de eventuele kosten die gemaakt worden om het stelsel geschikt te maken voor deze grotere lozing, in rekening worden gebracht bij de initiatiefnemer. Denk hierbij aan een grotere leiding, rioolgemaal met dubbele pompen en extra elektronica. Dit geldt zowel voor nieuwe lozingen als voor bestaande lozingen die worden uitgebreid.

Terug naar 3.1 - Kernformulering van het afvalwaterbeleid
- Beleid voor nieuwe aansluitingen of grotere lozingen op bestaande riolering.

Beleid voor afvalwater bij nieuwe aanleg in uitbreidingswijken

In uitbreidingswijken wordt nieuwe riolering aangelegd. Dit gebeurt in overleg met het waterschap, in zijn rol als waterbeheerder en in zijn rol als zuiveringsbeheerder. De hoofdregel is dat de gemeente gaat over de stelselkeuze en zorgt voor de bekostiging van de riolering. Het afvalwater wordt door de gemeente getransporteerd naar een bestaand overnamepunt. Het waterschap is verantwoordelijk voor eventuele aanpassingen vanaf het overnamepunt. Bij grote uitbreidingsplannen kan een nieuw overnamepunt aan de orde zijn. Ook dan vormt het overnamepunt de grens tussen de verantwoordelijkheid van de gemeente en die van het waterschap.

Terug naar 3.1 - Kernformulering van het afvalwaterbeleid - Beleid voor nieuwe aanleg in uitbreidingswijken.

- Uitgangspunt is scheiding van afvalwater en regenwater.
- Gemeente en Waterschap bepalen in samenhang met ontwikkelingen in uitbreidingsgebieden waar een overnamepunt komt te liggen van inzamelen naar transport. (Bestaand overnamepunt of nieuw overnamepunt).
- Gemeente zorgt voor inzameling tot overnamepunt.
- Waterschap zorgt voor transport vanaf overnamepunt, inclusief beheer en inrichting van overnamepunt.
- Gemeente en Waterschap maken concrete afspraken over wijze waarop afvalwater kan worden verwerkt en welke partij uiteindelijk verantwoordelijk is voor het beheer.

Voor lozingen op de riolering geldt het volgende beleid:

- Er geldt een zorgplichtbeginsel voor afvalwaterlozingen, zie artikel 2.1 Activiteitenbesluit:
  - Het voorkomen van het ontstaan van afvalwater.
  - Het gescheiden houden van verschillende soorten water.
  - Het voorkomen of beperken van bodemverontreiniging op het perceel.
  - Het voorkomen of beperken van oppervlaktewaterverontreiniging vanaf het perceel.
  - Het beschermen van de doelmatige werking van de voorzieningen voor afvalwaterbeheer, zoals de riolering en de zuivering.
  - Geen lozingen zoals olie en vet in het riool. Bij horeca, garages en andere lozers van olie- en vethoudend afvalwater is een olie- en vetafscheider verplicht.
  - Geen afvalwater lozen in het hemelwaterriool.
  - Geen hemelwater in het afvalwaterriool.
- Een uitzondering hierop is het gemengd stelsel. Hemelwater mag bij een gemengd rioolstelsel worden afgevoerd via hetzelfde riool als het afvalwater.
- Soms wordt hemelwater vanaf een risicovol oppervlak bewust afgevoerd via hetzelfde riool als het afvalwater, ook al is er geen gemengd stelsel maar een gescheiden stelsel. Hiermee moet terughoudend worden omgegaan omdat anders het afvalwaterstelsel overbelast raakt en gaat functioneren als gemengd stelsel.
- Het beleid is uitgewerkt in specifieke eisen aan lozingen op de riolering. Deze worden via de zogenaamde Bruidsschat opgenomen in het gemeentelijk omgevingsplan.
- Voor de meeste lozingen op de riolering is de gemeente bevoegd gezag. De Omgevingsdienst voert taken uit in opdracht van de gemeente. Het waterschap heeft een adviserende rol. Voor lozingen op oppervlaktewater is het waterschap bevoegd gezag.

Terug naar 3.1 - Kernformulering van het afvalwaterbeleid - beleid voor lozingen op de riolering

Beleid om discrepantie tegen te gaan

Huishoudens en bedrijven worden door Waterschap Zuiderzeeland aangeslagen voor de zuiveringsheffing. Op de AWZI Tollebeek meet het waterschap een grotere hoeveelheid afvalwater en een grotere vuilvracht dan je mag verwachten op basis van de opgelegde aanslagen. Dit verschil wordt discrepantie genoemd. Het leidt tot een hogere heffing voor iedereen. Hierbij speelt het functioneren van de olie- en vetafscheiders een belangrijke rol. De gemeente ondersteunt het waterschap in het opsporen van de oorzaak van discrepantie en in de aanpak ervan. Het is opgenomen als afspraak in het afvalwaterakkoord. Het is van belang dat de gemeente, het waterschap en omgevingsdienst hierin gezamenlijk optrekken.

Terug naar 3.1 - Kernformulering van het afvalwaterbeleid - beleid om discrepantie tegen te gaan

Beleid tegen foutaansluitingen

Bij gescheiden rioolstelsels liggen aparte buizen in de straat voor afvalwater en hemelwater. Het afvalwater wordt afgevoerd naar de zuivering en het hemelwater wordt geloosd op oppervlaktewater. Bij dit stelseltype bestaat het risico op foutieve aansluitingen:

- Als afvalwater wordt geloosd op het hemelwaterstelsel, dan vindt een ongezuiverde lozing plaats, herkenbaar aan stank en grijzig water bij het lozingspunt.
- Als hemelwater wordt geloosd op het afvalwaterstelsel, dan raakt deze overbelast en treedt afvalwater uit bij een nood-overstort, op straat of in een gebouw.

Bij het vermoeden van foutaansluitingen wordt de volgende werkwijze gehanteerd:

- Eerst inschatten hoe groot de problematiek is, al of niet in overleg met de waterbeheerder en met de zuiveringsbeheerder. Vervolgstappen alleen zetten als een reëel probleem aanwezig is:
- Onderzoeken welke opsporingstechniek in de gegeven omstandigheden het beste past. De afgelopen jaren zijn meerdere technieken op de markt gekomen om foutieve aansluitingen op te sporen.

Terug naar 3.1 - Kernformulering van het afvalwaterbeleid - beleid om foutaansluitingen tegen te gaan

- Communicatietraject ingaan waarbij men de eigenaren of bewoners eerst aanspreekt op de ongewenstheid van foutieve aansluitingen en daarbij laat merken dat de gemeente desnoods met juridische middelen kan ingrijpen. Veelal zullen mensen onbewust foutief lozen en meewerken aan opsporing en herstel.
- Het feitelijke opsporingsonderzoek. Dit is vaak arbeidsintensief speurwerk.
- Herstel van foutieve aansluitingen. Dit gebeurt in principe op kosten van de eigenaar. Soms voelt de gemeente zich betrokken bij het ontstaan van de foutieve aansluitingen. Zij kan er voor kiezen om het te bekostigen vanuit de rioolgelden en het te zien als verbeteringsmaatregel voor de bestaande riolering.
- Als een eigenaar of gebruiker niet wil meewerken, dan kan het juridische traject worden bewandeld. Medewerking van de eigenaar en eventuele gebruiker van een pand is veelal vereist. Dit is juridisch afdwingbaar. Juridische aanpak is mogelijk:
  - via het bouwspoor vanwege een foutieve aansluiting, uitgaande van NEN3215 die is opgenomen in het Bouwbesluit 2012, afdeling 6.4.
  - via het milieuspoor vanwege een ontoelaatbare lozing, uitgaande van het Besluit lozing afvalwater huishoudens, die lozing of infiltratie van afvalwater verbiedt als een vuilwaterriool in de buurt is.

Artikel 3.5 Waterwet:

1. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevergd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.
2. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen tevens zorg voor een doelmatige verwerking van het ingezamelde hemelwater. Onder het verwerken van hemelwater kunnen in ieder geval de volgende maatregelen worden begrepen: de berging, het transport, de nuttige toepassing, het, al dan niet na zuivering, terugbrengen op of in de bodem of in het oppervlaktewater van ingezameld hemelwater, en het afvoeren naar een zuivering technisch werk.

Terug naar 3.2 - Beleid hemelwater

Thematische uitwerking met principes voor hemelwaterbeleid

Schoonhouden.

Hemelwater is vrijwel schoon als het valt. De opgave is om dit zo te houden. Onderstaande keuzes dragen bij aan het schoonhouden van hemelwater.

- Vermijd het gebruik van uitlogende materialen, zoals on-gecoate metalen.
- Houdt hemelwater zoveel mogelijk bovengronds. Zichtbaarheid bevordert een zorgvuldige omgang met het water zonder ongewenste lozingen.
- Vermijd activiteiten die afstromend hemelwater verontreinigen. Dergelijke activiteiten moeten plaatsvinden in afgesloten inrichtingen.
- Zorg dat er geen afvalwater wordt geloosd op voorzieningen voor hemelwater. Foutieve aansluitingen van afvalwater komen helaas voor in de praktijk.

Terug naar 3.2 - Uitwerking van het hemelwaterbeleid

Benutten.

Hemelwater is te benutten voor bijvoorbeeld tuinsproeien of toiletspoeling.

- Vanwege de lage prijs voor drinkwater in Nederland is het economisch nauwelijks interessant om hemelwater te benutten.
- Mensen met oog voor duurzaamheid kunnen zelf kiezen om hemelwater te benutten en zodoende minder drinkwater te verbruiken.
- In gebieden met een duurzaamheidsdoelstelling en/of in gebieden met beperkingen op het gebied van de drinkwatervoorziening kan de gemeente het benutten van hemelwater inzetten als instrument.

Vertragen.

Zware buien leiden tot piekbelasting. Soms geeft dit problemen in de vorm van overbelasting van riolen of infiltratievoorzieningen, waardoor water op straat blijft staan. Of er ontstaat inundatie vanuit oppervlaktewater. Deze problemen treden minder op als de afstroming van hemelwater wordt vertraagd,iefst zo lokaal mogelijk. Anderzijds is inzet op vertraging niet nodig als het benedenstroomse systeem ruim is gedimensioneerd.

- Groene of blauwe daken of berging op eigen perceel geven lokaal vertraging.
- Op buurtniveau is vertraging te realiseren door bergingsgebieden, zoals wadi's.
- In het watersysteem is vertraging te realiseren door ruimte voor water.

Volgende

Thematische uitwerking met principes voor hemelwaterbeleid

Infiltreren.

Infiltratie van hemelwater leidt tot aanvulling van het grondwater. Dit is nuttig in droge gebieden en draagt lokaal bij aan de watervoorziening van struiken en bomen. Bovendien kan het bijdrage leveren aan het lokaal bodemdaling afremmen. In gebieden met een kleine onverzadigde zone (o.a. als gevolg van kwel) is infiltreren lastiger. De geohydrologische omstandigheden zijn hierin bepalend.

- Infiltratie is op particuliere schaal te bereiken met een laagte in de tuin of een ondiep kratje. Bij nieuwbouw kan het direct worden gerealiseerd. Bij bestaande bebouwing kan het worden toegevoegd om het afvoersysteem te ontlasten.
- Infiltratie is in de openbare ruimte te realiseren door bijvoorbeeld infiltrerende verharding, door afstroming naar lage groenstroken of door wadi's.

Terug naar 3.2 - Uitwerking van het hemelwaterbeleid

Direct lozen.

Directe lozing van hemelwater op oppervlaktewater klinkt vanzelfsprekend, mits het watersysteem de piekafvoer kan verwerken en de lozing niet verontreinigd is.

- Directe lozing is mogelijk vanaf daken en/of verharding, mits vlakbij het water en in overleg met de beheerder van het betreffende water.

Inzamelen.

De gemeente kan hemelwater inzamelen via een systeem in de openbare ruimte om het verderop te lozen.

Functie en problematiek van riooloverstorten

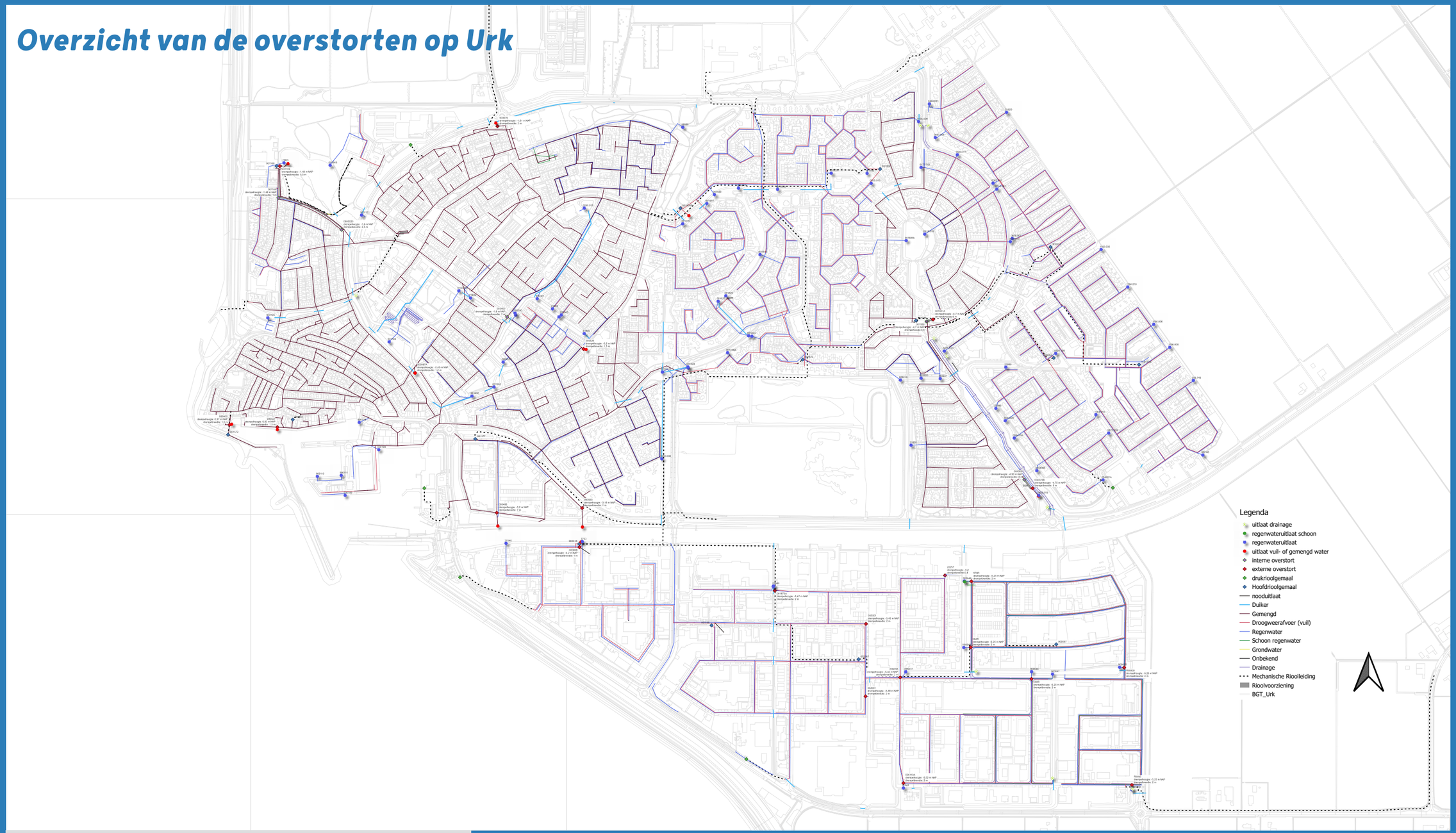
Riolering is tegenwoordig in de eerste plaats bedoeld voor inzameling en transport van afvalwater. In de vorige eeuw was het gebruikelijk om hemelwater met dezelfde riolering in te zamelen als het afvalwater. Dit betreft het zogenoemde gemengde rioolstelsel. Het brengt in feite al het water waar je vanaf wilt naar de randen van stad of dorp. In de loop van de 20ste eeuw werden aan de stadsranden zuiveringen gebouwd omdat de kwaliteit van het oppervlaktewater door ongezuiverde lozing van afvalwater hard achteruitging De waterkwaliteit is daarna sterk verbeterd. Overigens is de sanering van bedrijfslozingen hierop ook van grote invloed geweest.. In de loop van de jaren werden alle steden en dorpen, en ook veel buitengebied, via riolering aangesloten op de zuiveringen.

Het zuiveringsproces is gebaat bij een vrij constante aanvoer van afvalwater en niet bestand tegen de piek van al het hemelwater. Om die reden wordt naast het echte afvalwater slechts een beperkte hoeveelheid extra water vanuit de riolering naar de zuivering geleid. Dit wordt de pompovercapaciteit genoemd. De rest wordt tijdelijk opgeslagen in de riolering. Dit wordt de berging genoemd. Bij zware buien of langdurige neerslag schiet deze bergingscapaciteit tekort en raakt het stelsel geheel gevuld. Om wateroverlast te voorkomen zijn in speciale putten overstorten aangebracht. Deze lozen dan verdund maar ongezuiverd afvalwater op het oppervlaktewater. Bovendien komt dikwijls rioolslib mee door de hoge stroomsnelheden bij zware buien. Het resulteert tijdens en na de overstorting in stank en visuele overlast. Bij grote overstortingen kan sprake zijn van een verminderde waterkwaliteit. Soms leidt dit tot vissterfte, verarming van ecosystemen en verontreinigde baggerspecie. De riooloverstorten leiden in sommige gevallen dus tot problemen.

De riooloverstorten kunnen echter niet worden gemist omdat het gemengde stelsel dan meerdere keren per jaar leidt tot water op straat, inclusief afvalwater. Riooloverstorten zijn dus noodzakelijk vanuit een historisch gegroeide situatie, maar vormen soms een probleem vanuit huidig perspectief. De gemeente Urk streeft ernaar om riooloverstorten zoveel mogelijk op groot ontvangend oppervlaktewater uit te laten komen.

Terug naar 3.2 - Uitwerking van het hemelwaterbeleid

Overzicht van de overstorten op Urk

Terug naar 3.2 - Uitwerking van het hemelwaterbeleid

Voor- en nadelen van afkoppelen hemelwater bij gemengde rioolstelsels

Het afkoppelen van hemelwater bij bestaande gemengde rioolstelsels biedt de volgende voordelen:

- Minder afvoer van hemelwater naar de zuivering, die daardoor beter of goedkoper werkt.
- Minder vaak en minder heftig werken van de riooloverstorten, waardoor er verminderde kans is op waterkwaliteitsproblemen.
- Verminderde kans op wateroverlast bij extreme buien.
- Mogelijkheid tot gebruik van hemelwater in tuin en/of woning.
- Kans op aanvulling van het grondwater.
- Kans op integrale keuzes gericht op klimaatadaptatie, duurzaamheid en biodiversiteit.

Terug naar 3.2 - Uitwerking van het hemelwaterbeleid

Deze medaille heeft ook een keerzijde:

- Aanleg van een eventueel extra stelsel voor hemelwater is kostbaar, met name in bestaande gebieden.
- Kans op foutieve aansluitingen.
- Risico op ontluchtingsproblemen.
- In sommige situaties risico op grondwateroverlast of schijnspiegels.
- Bij het niet toepassen van een bodemfilter, bestaat het risico van afspoeling van kwik, PAK's en GBM naar het oppervlaktewater.

De afweging van de voor- en nadelen kan per situatie verschillend uitpakken. Het is aan de gemeente om hierin naar maatwerk te zoeken.

De nadelen spelen minder een rol als wordt gekozen voor afkoppelen van hemelwater op particuliere schaal, dus per kavel. Ook hier geldt dat de gemeente vaak het beste zicht heeft op de voor- en nadelen.

Zowel gemeente als waterschap hebben baat bij afkoppelen en kunnen daarom het beste in samenwerking tot keuzes komen. Keuzes in specifieke projecten en keuzes om bijvoorbeeld particulieren te verleiden tot afkoppelen.

Beleid voor wateroverlast bij extreme buien

Rioolstelsels zijn veelal ontworpen voor probleemloze afvoer van hemelwater tot een neerslagintensiteit van ongeveer 20 mm/uur. Dit is voldoende voor alle normale dagen en ook voor de meeste zware en/of langdurige neerslag.

Af en toe, vooral bij zomerse donderbuien, komen hogere neerslagintensiteiten voor, tot wel 100 mm/uur. Het is erg kostbaar om rioolstelsels daarop te dimensioneren. Als zo'n bui (of hevige cel in een bui) slechts enkele minuten duurt, is er weinig aan de hand. Het wordt een probleem als deze langer aanhoudt. De verwachting is dat door klimaatverandering extreme buien vaker voorkomen. Het is geen wettelijke eis dat de gemeente het systeem zodanig ontwerpt dat zo'n bui probleemloos verwerkt kan worden, maar wel een opgave voor de inrichting van de openbare ruimte om overlast en schade te beperken. Hierbij moet onderscheid gemaakt worden tussen de impact van hemelwaterstelsels en gemengde stelsels.

Terug naar 3.2 - Uitwerking van het hemelwaterbeleid

Het belangrijkste kenmerk van dergelijke extreme buien is dat het water niet in de riolering past en dus op straat blijft staan en daar gaat stromen richting lage plekken. Op de lokaal laagste plekken komt alles bijeen en ontstaat overlast en soms ook schade. De nieuwe opgave wordt:

- Het water overal vasthouden, liefst op elke kavel, zodat het nergens overlast veroorzaakt.
- Het water gericht naar geschikte laaggelegen plekken geleiden.
- Integratie van hemelwaterbeheer bij het ontwikkelen van ruimtelijke plannen.
- Hemelwaterafvoer behandelen als bovengrondse aangelegenheid, met invloed op de inrichting van de particuliere kavel en de openbare ruimte.
- Water en klimaatadaptatie beschouwen als leidende principes bij de ontwikkeling van gebieden.

Volgende

Beleid voor wateroverlast bij extreme buien

Uitwerking van het beleid voor wateroverlast bij extreme buien

De gemeente spreekt van ernstige regenwateroverlast wanneer één van onderstaande situaties optreedt:

- Het water maakt het functioneren van vitale netwerken en objecten onmogelijk.
- Het water stroomt via de straat gebouwen binnen.
- Water blokkeert de doorgang in verkeersaders, doorgaande wegen en (fiets)tunnels.
- Water levert langer dan vier uur hinder op voor het verkeer, inclusief fietsers of voetgangers.
- Hemelwater (anders dan gewone plassen) blijft langer dan vier uur op straat staan.
- Water afkomstig uit het rioleringssysteem blijft langer dan vier uur in een tuin staan.
- Het water op straat stinkt en/of bevat toiletpapier en andere visuele verontreinigingen.
- Putdeksels komen omhoog en leveren gevaarlijke situaties op.

Terug naar 3.2 - Uitwerking van het hemelwaterbeleid

Naast ernstige overlast kan er sprake zijn van hinderlijke wateroverlast. Voorbeelden hiervan zijn water tussen de trottoirbanden en ondergelopen plantsoenen, achterpaden of tuinen gedurende beperkte tijd. Ernstige hemelwateroverlast vraagt om actie van de gemeente; bij hinderlijke wateroverlast is geen actie vereist.

De gemeente neemt de volgende uitgangspunten tot beleid, met de aantekening dat het meerdere jaren kan duren voordat bestaande knelpunten worden opgelost, vanwege de vaak hoge kosten die ermee gepaard gaan:

- Bij riolering in bestaand bebouwd gebied wordt bui 8 (20mm in 1 uur tijd, met een piek van 110 l/s/ha), verhoogd met 13% vanwege klimaatverandering, via de riolering afgevoerd zonder water op straat.
- Bij riolering of andere voorzieningen in nieuwe gebieden of na grootschalige vernieuwingen wordt bui 9 (33mm in 1 uur tijd, met een piek van 120 l/s/ha), verhoogd met 13% vanwege klimaatverandering, verwerkt binnen de voorzieningen, dus zonder hinder.
- In alle bebouwde gebieden leidt de stresstest met een bui van 70mm in 1 uur tijd niet tot ernstige wateroverlast.

Artikel 3.6 Waterwet:

1. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, omvatten mede de verwerking van het ingezamelde grondwater, waaronder in ieder geval worden begrepen de berging, het transport, de nuttige toepassing en het, al dan niet na zuivering, op of in de bodem of in het oppervlaktewater brengen van ingezameld grondwater, en het afvoeren naar een zuivering technisch werk.

Terug naar 3.3 - Beleid grondwater

Beleid bij meldingen over vocht of grondwateroverlast:

1. Kelders en souterrains horen waterdicht te zijn, zodat ze geen last hebben van hogere grondwaterstanden. Dit is een verantwoordelijkheid van de eigenaar.
2. Kruipruimten horen ondiep te zijn. Een redelijke maat is 100 cm vanaf vloerpeil, dus vanaf de bovenzijde van de vloer van de begane grond. Diepe kruipruimten waarin grondwater voorkomt, kunnen beter worden opgevuld. Dit is een verantwoordelijkheid van de eigenaar.
3. Woningen horen voorzieningen te hebben waardoor vocht vanuit de fundering niet optrekt in de muren. Dit is een verantwoordelijkheid van de eigenaar.
4. Vochtoverlast in de woning wordt soms veroorzaakt door onbewust bewonersgedrag, zoals te weinig ventileren, geen afzuigkap gebruiken of de was drogen in huis. Dit is een verantwoordelijkheid van de bewoner.
5. Eigenaren of gebruikers van percelen kunnen zelf drainage aanleggen op eigen erf en de afvoer hiervan verplicht regelen met de gemeente. Afvoeren richting oppervlaktewater of aansluiten op de eigen hemelwaterafvoer binnen de erfgrens zijn mogelijkheden.
6. Bij bovengenoemde punten kan de gemeente voorlichtingsmateriaal verstrekken.
7. Structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de fysieke leefomgeving toegedeelde functies is aan de orde als:
   - o de overlast vrijwel jaarlijks voorkomt, gedurende minstens 4 aaneengesloten weken, en
   - o de overlast blijvend van aard is, dus niet tijdelijk zoals bijvoorbeeld bij nieuwbouw, en
   - o de overlast doorwerking heeft in de woonruimten, en
   - o bouwkundige ingrepen onmogelijk of onredelijk kostbaar zijn.
8. In het geval van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de fysieke leefomgeving toegedeelde functies ligt het voor de hand dat de gemeente maatregelen in de openbare ruimte treft, zoals bijvoorbeeld de aanleg van drainage, en/of afvoer van aangeboden drainagewater mede mogelijk maakt.

Terug naar Uitwerking van het grondwaterbeleid

De maatwerkovereenkomst tussen gemeente Urk en Waterschap Zuiderzeeland

- In Flevoland is als voortvloeisel van het Nationaal bestuursakkoord Water het beheer en onderhoud van het stedelijk water in 2011 overgedragen aan het waterschap. De afspraken zijn vastgelegd in een maatwerkovereenkomst. De richtlijnen en taken voor Urk ten aanzien van het oppervlaktewater zijn hierin beschreven, inclusief een overzicht van de verschillende functies van het oppervlaktewater. Gedurende de looptijd van dit GWRP wordt deze overeenkomst aangevuld en geactualiseerd.
- De gemeente heeft een wettelijke taak voor hemelwater, het waterschap voor beheer van het watersysteem, zowel kwantitatief als kwalitatief. Tussen deze taken bestaat een overgangsgebied, waarin lokale keuzes moeten worden gemaakt. In het kader van de overdracht van het beheer en onderhoud van het stedelijke water van de gemeente naar het waterschap zijn in 2011 de afspraken vastgelegd over wie waar het beheer voert van het stedelijk watersysteem.
- In de maatwerkovereenkomst zijn onder andere afspraken gemaakt over de verdeling en taken van het maaien en schouwen van watergangen en oevers. Waar in het verleden de watergangen vooral functioneel werden beheerd wordt de beleving bij het beheer van de watergangen steeds belangrijker. Mede daarom wordt de huidige maatwerkovereenkomst in de looptijd van dit GWRP geactualiseerd. Gemeente en waterschap nemen hierin nieuwe en aanvullende voorstellen (functiekaarten) op voor wat betreft het thema beleving (rietbegroeiing).

Terug naar 3.4 - Beleid oppervlaktewater

De inrichtingseisen voor oppervlaktewater

Bij het inrichten of het beheer van oppervlaktewater in stedelijk gebied gelden zo veel mogelijk onderstaande uitgangspunten:

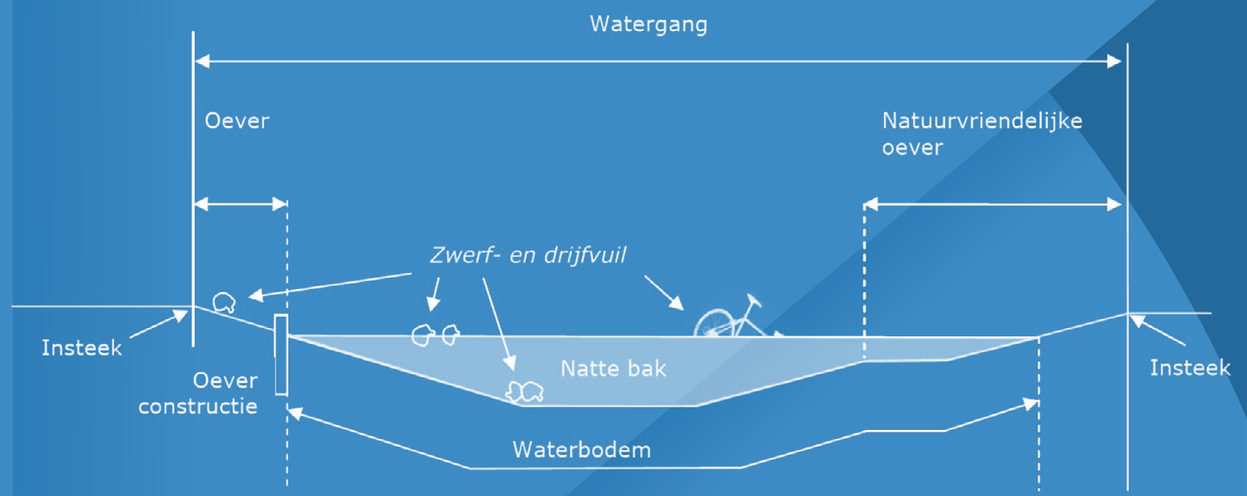
- De oevers worden ingericht conform de functiekaart, waarbij de nadruk ligt op een natuurvriendelijke inrichting in combinatie met waterbeleving.
- Overstorten vanuit gemengde riolen lozen zo mogelijk op groot ontvangend oppervlaktewater.
- Er wordt gewerkt met robuuste peilvakken.
- Er wordt gestreefd naar verbetering van het de waterkwaliteit. Inname van gebiedsvreemd water, zoals bijvoorbeeld IJsselmeerwater, wordt zoveel mogelijk vermeden.
- De capaciteit van het stedelijk water wordt zoveel mogelijk afgestemd op de afkoppelambitie van de gemeente.
- Er wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de belevingswaarde van het water. Hethet recreatief medegebruik wordt gefaciliteerd.
- De doelen van niet-KRW waterlichamen Urk worden nagestreefd.

Taken/onderdelen in het oppervlaktewater

De gemeente heeft een wettelijke taak voor hemelwater, het waterschap voor beheer van het watersysteem, zowel kwantitatief als kwalitatief. Tussen deze taken bestaat een overgangsgebied, dat is opgenomen in de maatwerkovereenkomst. Hieronder in hoofdlijnen een overzicht:

Taken/onderdelen	*Verantwoordelijke*
Natte bak	*Waterschap*
Waterhuishoudkundig beheerde oever	*Waterschap*
Natuurvriendelijke oever	*Waterschap*
Oever ten behoeve van de ruimtelijke ordening met bijbehorende beeldkwaliteit, bijvoorbeeld gazon, beplanting, zichthoeken, visplekken etc.	*Gemeente*
Gemengde oever: oever waar zowel delen voorkomen ten behoeve van de ruimtelijke ordening met bijbehorende beeldkwaliteit als delen metwaterhuishoudkundig beheer (bijvoorbeeld oevers met riethorsten, afgewisseld met intensief (gazon)beheer)	*Waterschap en gemeente*
Constructies voor oeverbescherming t.b.v. het waterhuishoudkundig belang	*Waterschap*
Constructies ten behoeve van de ruimtelijke ordening met bijbehorende beeldkwaliteit	*Gemeente*
Waterbodem (slibdikte)	*Waterschap*
Duiker (functionaliteit/ doorstroomprofiel)	*Waterschap*
Duiker (technische staat)	*Gemeente*
Peilregulerend kunstwerk (stuwen en stuwputten)	*Waterschap*
Zwerf- en drijfvuil	*Gemeente*
Kadavers (verwijderen)	*Waterschap*
Kadavers (ontvangen/vernietiging)	*Gemeente*

Terug naar 3.4 - Beleid oppervlaktewater

Afbeelding 5.1 Theoretisch dwarsprofiel

De Europese Kaderrichtlijn Water

In de KRW (Kaderrichtlijn Water) is Europees vastgelegd dat uiterlijk in 2027 al het water in Europa schoon en gezond is. Dat is niet vrijblijvend: de KRW is Europese regelgeving die door alle lidstaten wettelijk is verankerd. De KRW is aangenomen in 2000 en kent drie uitvoeringsperioden: 2009-2015; 2016-2021 en 2022-2027.

De KRW gaat over alle aspecten van waterkwaliteit: van chemie (vervuilende stoffen in het water) tot ecologie (goede omstandigheden voor een divers planten- en dierenleven). In hoofdzaak mag de waterkwaliteit niet achteruitgaan. Van het stedelijke oppervlaktewater van Urk behoren de Urkervaart en de Zuidermeertocht tot de KRW-waterlichamen. De overige waterlichamen van het stedelijke watersysteem vallen niet onder de KRW. Voor de kwaliteit van deze waterlichamen worden daarom aparte doelen benoemd.

Terug naar 3.4 - Beleid oppervlaktewater

Het areaal

Type object:	Hoeveelheid:
Hoofdriolering voor afvalwater (DWA)	36 km
Hoofdriolering voor hemelwater (HWA)	56 km
Gemengde hoofdriolering voor afval- en hemelwater	43 km
IT Riolen	18 km
Inspectieputten	3672 stuks
Kolken	7700
Rioolgemalen	27
Persleidingen	14 km
Drainage	17 km
Wadi's	2
Water-passerende verharding	25.000 m2
Bergbezinkbassins	3
Interne en externe overstorten, stuwputten, ventielen	24

Terug naar 4.1 - Het areaal

Huis- en bedrijfsaansluitingen

Woningen en overige panden zijn meestal op de riolering aangesloten met aansluitleidingen. Via deze aansluitleidingen zamelt de gemeente het afvalwater in om het daarna door de riolering te transporteren. Elke aansluiting vormt in feite een beginpunt voor gebruikmaking van het openbare rioolstelsel.

Bij gescheiden stelsels is meestal sprake van twee aansluitingen, namelijk een voor afvalwater en een voor hemelwater.

Als het hemelwater niet direct is aangesloten met een aansluitleiding, is er sprake van een indirecte aansluiting. Het stroomt dan niet weg via een aansluitleiding, maar stroomt bijvoorbeeld bovengronds af naar de openbare ruimte.

Het eigendom van de aansluitleiding(en) ligt op Urk in de meeste gevallen bij de perceeleigenaar, vanaf de woning tot aan het hoofdriool van de gemeente.

Terug naar 4.1 - Het areaal

Kolken en lijngoten

Kolken en lijngoten vormen een essentieel element van de riolering. Op deze plekken kan straatwater in de riolering stromen. Ook dit zijn beginpunten van het openbare rioolstelsel.

Meestromend straatvuil bezinkt grotendeels in de bak van de kolk of de lijngoot. Deze moeten regelmatig worden leeggezogen. Op Urk gebeurt dat eenmaal per jaar, en tweemaal per jaar op vervuilinggevoelige lokaties.. De gemeente besteedt het kolken zuigen en goten reinigen uit aan marktpartijen, die ook zorg dragen voor afvoer en verwerking van het slib, inclusief mogelijk hergebruik. Moeilijk bereikbare kolken worden handmatig door het wijkbeheer leeggezogen.

Kolken en goten moeten niet alleen worden onderhouden, soms zijn ook reparaties nodig. Tijdens het reinigen van de kolken worden eventuele gebreken aan de kolken en goten geregistreerd en (jaarlijks) verholpen. Ook de aansluitleidingen van kolken en goten kunnen verstopt raken. Deze verstoppingen herstelt de gemeente zelf.

Vrij-verval riolen

Vrij-verval riolen vormen het meest omvangrijke, het meest kostbare en het meest bekende onderdeel van gemeentelijke rioleringsvoorzieningen.

Riolen raken in de loop der jaren vervuild en kunnen zonder onderhoud zelfs dichtslibben. Dit speelt in Nederland sterk door het geringe afschot van onze riolen en soms door zonken ten gevolge van verzakking bij slappe bodems. Riolen moeten daarom regelmatig worden gereinigd. De frequentie van het reinigen en inspecteren staat beschreven in het beheerplan riolering. De gemeente besteedt het reinigen uit aan marktpartijen, die ook zorg dragen voor afvoer en verwerking (van het slib, inclusief mogelijk hergebruik.

Riolering moet met enige regelmaat worden geïnspecteerd om de toestand vast te stellen, inclusief de mate van degradatie. De gemeente besteedt de inspecties uit aan gespecialiseerde marktpartijen.

Riolen verouderen in de loop der jaren. Het is vooraf nauwelijks te voorspellen hoelang een riool zal functioneren. Dit is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van de buis, de zorgvuldigheid van de aanleg, de toestand van de ondergrond (ongelijkmatige zetting/bodemdaling), eventuele wortelingroei en de aard van het geloosde afvalwater. Daarnaast is van grote invloed of er op het riool wordt geloosd vanuit een persleiding met lange verblijftijden en de daaruit voortvloeiende H2S-vorming (zwavelwaterstof) die leidt tot stank en aantasting nabij het injectiepunt.

Terug naar 4.1 - Het areaal

Gemalen en persleidingen

Rioolgemalen vormen een essentieel onderdeel van de riolering. Het ingezamelde afvalwater loopt via de riolen, die onder afschot liggen, vanzelf (onder vrij verval) naar het laagste punt. De rioolgemalen pompen het water vanuit de diepste punten van het rioolstelsel omhoog naar een volgend rioleringsgebied of naar de zuivering. Aan de drukzijde van het (eind)gemaal bevindt zich een persleiding, soms kilometers lang.

Uitval van rioolgemalen door een defect of door stroomstoring kan ertoe leiden dat het rioolstelsel geheel gevuld raakt en na enkele uren ongezuiverd afvalwater loost in een gebouw, op straat of op het oppervlaktewater. Dit vormt een risico voor de volksgezondheid en het milieu. Gemalen moeten daarom voortdurend in goede staat verkeren en de beheerder hoort te waken voor calamiteiten.

Gemeente Urk onderhoudt de rioolgemalen met een eigen ploeg. Complexe werkzaamheden worden uitbesteed aan gespecialiseerde marktpartijen. De gemalen zijn opgenomen in het beheersysteem van de gemeente. Verder zijn ze voorzien van telemetrie, zodat een deel van het beheer 24 uur per dag op afstand wordt uitgevoerd.

Naast zogenaamd dagelijks onderhoud hebben de gemalen periodiek groot onderhoud nodig, waarbij de pompen en elektrische aansturing worden gerenoveerd of vervangen.

Naast de gemeente beheert het waterschap ook rioolgemalen. Deze eindgemalen voeren het stedelijk afvalwater vanaf de kernen naar de AWZI.

Riolering buitengebied

De drukriolering in het buitengebied vormt een systeem op zichzelf. Langs de weg bij de woningen staan pompunits die het afvalwater onder druk over grote afstanden verpompen. Drukriolering is alleen bedoeld voor het lozen van huishoudelijk afvalwater, niet voor mest, hemelwater, grondwater of oppervlaktewater.

De pompputten worden periodiek gereinigd en geïnspecteerd door het wijkbeheer. De frequentie is beschreven in het beheerplan riolering. Als een gemaal in storing valt, wordt dat door telemetrie zichtbaar of ter plekke door een rode lamp op het gemaal. Meestal zijn het bewoners die dit melden, omdat ze hun afvalwater niet kwijt kunnen. Een storingsmelding leidt tot directe actie.

Terug naar 4.1 - Het areaal

Drainage

Drainage is bedoeld om de grondwaterstand te reguleren. In diepe polders, in laaggelegen beekdalen, op sommige sportvelden en speelterreinen en op slecht doorlatende grond is dit een essentiële voorziening. De gemeente zorgt voor het doorspuiten van drainage in openbaar gebied om verstopping te voorkomen.

Daarnaast hebben particulieren soms drainage op eigen perceel in eigen beheer. Dit water moet worden aangesloten op de drainage van de gemeente of op de hemelwaterafvoer op eigen perceel.

Duikers

Een duiker is een ondergrondse voorziening die is bedoeld voor het verbinden van twee wateren, bijvoorbeeld onder een weg door. Vaak zijn deze zodanig gedimensioneerd dat zeniet opvallen in een watergang. Een uitzondering zijn de doorvaarbare duikers, die niet alleen waterlopen verbinden, maar ook doorgang geven aan kleinere vaartuigen of flora en fauna.

Duikers kunnen ook onder de uitrit van een particulier liggen. Voor het aanbrengen en bezit van een duiker in een gemeentelijke sloot is een vergunning nodig.

Terug naar 4.1 - Het areaal

IT- en DT-riolen

De zogenaamde IT-riolen (infiltratie- en transportriolen) zijn riolen met gaatjes voor de infiltratie van hemelwater. Het water infiltreert via de gaatjes naar de bodem. Bij zware neerslag is de infiltratiecapaciteit en de berging onvoldoende en functioneren ze als een normaal stromend hemelwaterriool met lozing op oppervlaktewater.

Soms vervullen ze ook een functie bij drainage en transport van regenwater, dus om hoge grondwaterstanden te beteugelen. Dan zijn het DT-riolen.

Het goed ontwerpen, aanleggen en onderhouden van ondergrondse (in) filtratievoorzieningen is een specialistische bezigheid. Enerzijds is het nodig om een langdurige, optimale infiltratiecapaciteit van de bodem rondom de infiltratievoorziening te creëren, terwijl de bodem anderzijds voldoende verdicht moet zijn om een stevige ondergrond voor de openbare ruimte te bieden.

Reinigen en inspectie

Riolen raken in de loop der jaren vervuild en slibben dicht. Dit speelt in Nederland sterk door het geringe afschot van onze riolen en het doorhangen van de leiding ten gevolge van verzakking bij slappe bodems. Op Urk treden ongelijkmatige zettingen op door de grillige opbouw van de ondergrond. Leem, klei en veen wisselen elkaar op korte afstanden af. Riolen worden daarom periodiek gereinigd. Ook zorgen ongelijke zettingen voor stilstaand water en soms scheurvorming. Het beheer van het riool richt zich op het borgen van de transportfunctie tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Het vraagt per keer een afweging door de rioolbeheerder of een scheur kan worden gerepareerd of dat rioolvervanging beter is.

Riolen verouderen in de loop der jaren. Het is vooraf nauwelijks te voorspellen hoe lang een riool kan functioneren. Dit is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van de buis, de zorgvuldigheid van de aanleg, de toestand van de ondergrond en de aard van het geloosde afvalwater. De complete riolering op Urk is de afgelopen tien jaar minimaal eenmaal geïnspecteerd, waardoor een beeld is ontstaan van de staat van de riolering. De komende jaren wordt steeds geïnspecteerd als het riool wordt gereinigd. Hiermee ontstaat een goed beeld van de ontwikkeling van het rioolstelsel.

Terug naar 4.2 - Beheerstrategie

Rioolgemalen

De rioolgemalen vormen binnen het rioolstelsel een essentieel onderdeel, vergelijkbaar met het hart van het menselijk lichaam. Het ingezamelde afvalwater loopt via de riolen, die onder afschot liggen, vanzelf naar het laagste punt. De rioolgemalen pompen vanuit de diepste punten van het rioolstelsel het water omhoog naar een volgend rioleringsgebied of naar de zuivering van het waterschap. Disfunctioneren van rioolgemalen kan ertoe leiden dat het rioolstelsel helemaal gevuld raakt en na enkele uren via de overstorten ongezuiverd afvalwater loost op het oppervlaktewater. Dit kan leiden tot aanmerkelijke overlast en vissterfte en vormt een risico voor de volksgezondheid. Gemalen moeten daarom voortdurend in goede staat verkeren. De gemeente Urk beheert in totaal 27 pompen en gemalen. Een overzicht van de gemalen is opgenomen in het rioolbeheerplan.

De twee eindgemalen Noorderzand en Stortemelk zijn in eigendom bij Waterschap Zuiderzeeland, die tevens verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud hiervan, inclusief de storingsdienst. Met het waterschap zijn afspraken gemaakt over de overdracht van de gemalen Industrierondweg en Ruim, die rechtstreeks invloed hebben op de zuivering.

Hydraulische berekeningen

Rioleringsvoorzieningen moeten voldoende capaciteit hebben om goed te kunnen functioneren.

Bij het dimensioneren van deze voorzieningen worden daarom hydraulische ontwerpberekeningen uitgevoerd.

Periodiek worden controleberekeningen uitgevoerd om te bezien of de voorziening nog voldoet bij gewijzigde omstandigheden in de praktijk of bij andere aanleidingen.

Het gaat onder meer om de volgende berekeningen:

- Berekening van de afvoer (debieten, afschot, stroomsnelheden, verloren berging, aantal uren berging etc.) van afvalwater richting RWZI.
- Berekening van rioolgemalen (pompcurves, pomptypen, pendelberging, samenloop) en persleidingen (snelheid, weerstand, waterslag).
- Berekening van de afvoer van zware buien in de riolering, bijvoorbeeld bui 8 of 9.
- Berekening van de afvoer bij een extreme bui met afvoer over straat.
- Berekening van bijzondere voorzieningen als wadi's, retentievijvers, infiltratiesystemen en stuwputten.
- Waterbalans van een stedelijk gebied.
- Grondwaterberekeningen, onder meer gericht op benodigde drooglegging en drainage.

Terug naar 4.3 - Hydraulische berekeningen

Gegevensbeheer

Correcte gegevens van de te beheren objecten vormen de basis voor goed beheer. De objectgegevens zijn opgenomen in de volgende systemen:

- Beheerpakket GBI voor de gegevens van riolen, overstortduikers en inspectieputten
- Huisaansluitleidingen worden bijgehouden in een kaartenbak
- Voor het gemalenbeheer wordt gebruik gemaakt van het pakket XDM van Xylem
- Daarnaast wordt Lizard Fews gebruikt voor data-analyse van gemalen en andere meetpunten

Terug naar 4.4 - Gegevensbeheer en monitoring

Monitoring van het systeem-functioneren

Monitoring is het waarnemen van het feitelijke gedrag en dit in relatie brengen met het beoogde gedrag.

Rioleringsvoorzieningen zoals gemalen, pompunits, overstorten en drainage worden gedimensioneerd op basis van theoretische berekeningen met diverse aannamen. Deze werkwijze is heel gebruikelijk in de civiele techniek. Het is in feite de enige bruikbare manier om grootschalige voorzieningen te ontwerpen. Het is ook gebruikelijk dat het feitelijke functioneren enigszins afwijkt van de ontwerpuitgangspunten. Zolang dit binnen redelijke marges blijft, is er niets aan de hand en voldoet het systeem aan de verwachtingen. Maar als het feitelijke functioneren fors afwijkt van de verwachting, kan het nodig zijn om in te grijpen. Het kan gaan om afvoerhoeveelheden die afwijken of om plekken met water op straat terwijl het stelsel wel voldoet aan de ontwerpbui.

Gemalen en persleidingen zijn een essentieel onderdeel in het transport van afvalwater. Het zijn de meet- en monitorpunten in het systeem en ook de plekken van waaruit sturing mogelijk is. Een scherp beeld van hoe het afvalwatersysteem werkt, wordt alleen maar belangrijker. Samenwerking met andere gemeenten of met het waterschap kan helpen hierin stappen in te zetten. Binnen het Samenwerkingsverband Afvalwaterketen Flevoland wordt een gezamenlijk meetplan datagedreven beheer ontwikkeld.

Datagedreven werken

In het SAF (Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland) wordt bekeken welke data uit de praktijk - over bijvoorbeeld de werking en levensduur van het areaal - belangrijk is en welke betekenis uit de data gehaald kan worden. Analyses hiervan leveren kennis op, die omgezet kan worden in voorspellingen voor de toekomst. Dit is een leerproces, en zal altijd dynamisch blijven naarmate vraagstukken veranderen en ervaring wordt opgedaan met data-analyse en het datagedreven werken.

Terug naar 4.4 - Gegevensbeheer en monitoring

Calamiteiten door falende objecten in de riolering

Het rioolstelsel kent veel objecten die om wat voor reden dan ook kunnen uitvallen. Denk bijvoorbeeld aan pompen in de drukriolering, gemalen in het vuilwaterriool, tunnelbemalingen, verstoppingen van leidingen, scheuren in de riolering of zelf het instorten van het wegdek door zandinloop in rioolbuizen en/of putten. Bij falen van een aantal objecten kan het functioneren van het gehele systeem in het geding zijn. Het uitvallen van rioolgemalen door een defect of stroomstoring kan er bijvoorbeeld toe leiden dat het rioolstelsel geheel gevuld raakt en na enkele uren ongezuiverd afvalwater loost in een gebouw, of op straat of op het oppervlaktewater. Dit vormt een risico voor de volksgezondheid en het milieu.

Daarom is het van belang dat voor de meest vitale objecten in het rioolstelsel een concrete en werkbare calamiteitenprocedure bestaat, zodat het uitvallen van deze objecten snel kan worden verholpen.

Terug naar 4.5 - Riolering en calamiteiten

Calamiteiten door externe factoren

Riolering kan een onverwachte rol spelen bij calamiteiten. Realistische externe risico's zijn:

- ontploffingen in het riool na inloop van brandstof
- ontruiming van woningen na verspreiding van giftige stoffen
- uitval van de RWZI na lozing van een onbekende stof bij een ongeval
- stopzetting van drinkwaterwinning na lozing van bluswater

Het GRWP is niet de aangewezen plek om dit uit te werken. Dit hoort thuis bij de algemene bestrijding van incidenten en calamiteiten, met een centrale rol voor de brandweer. Elke gemeente beschikt daartoe over een model met stappen voor opschaling en organisatie. Van belang is dat men bij het oefenen aandacht schenkt aan het verspreidingsgevaar via riolering. Verder is essentieel dat de calamiteitenorganisatie snel kan beschikken over juiste informatie van de riolering.

Project duurzame materialisatie

De gemeente heeft de verplichting om te werken aan verduurzaming van het systeem. Het doel van dit project is standaardisatie van duurzame materialen die op Urk gebruikt gaan worden.

Lokale klimaatadaptatiestrategie Urk

Het Rijk heeft in het Deltaprogramma Klimaatadaptatie de richting voor klimaatadaptatie verwoord. Momenteel wordt binnen Flevoland gewerkt aan regionale invulling hiervan. Daarna is het wenselijk om deze strategie te verfijnen voor Urk. Wat betekent klimaatadaptatie op Urk, welke knelpunten zijn bekend en hoe wordt een klimaatrobuust Urk bereikt in 2050?

Meetnet Strategie Urk / Datagedreven werken (SAF)

Meten is weten en dat geldt ook voor het beheer van het stedelijk-watersysteem. Het is het belangrijk de eerste stappen te evalueren en een nieuwe uitvoeringstrategie voor Urk te bepalen. In SAF-verband wordt hier gezamenlijk aan gewerkt. Als dit niet het gewenste resultaat oplevert, gaat de gemeente Urk de strategie alsnog lokaal organiseren.

Terug naar 5.1 - Onderzoeksprojecten

Kavelpaspoort stedelijk water Urk

In het Omgevingsplan wordt in het digitale stelsel het beleid per perceel weergegeven. De insteek is om hierin ook het beleid voor afvalwater, hemelwater en grondwater per perceelgebied op te nemen. Dit project is erop gericht alle benodigde informatie te verzamelen voor invoering op kavelniveau.

Notitie hemelwaterbeleid/watercompensatie

Bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden en de herontwikkeling van bestaande gebieden is watercompensatie onderdeel van de planvorming. Over dit onderwerp wordt momenteel nog actief nagedacht. Het voorstel is om dit samen met het waterschap uit te werken en dan vast te laten stellen, eventueel geïntegreerd in de lokale klimaatadaptatiestrategie Urk.

Meerjaren-gemalenvervangingsplan

Urk heeft een beperkt aantal gemalen die in 2014 grotendeels zijn gerenoveerd. De eerste jaren is er dan ook weinig te vervangen/ beheren. Richting 2030 worden weer de eerste onderhoudsmaatregelen verwacht. Daarom het voorstel om vóór het herzien van dit GWRP ook een meerjarenplan voor gemalenrenovatie en -vervanging te schrijven.

Calamiteitenplan stedelijk water Urk

Op het moment dat zich een calamiteit voordoet in of door stedelijk water, moet een handelingsplan klaarliggen. Zijn de benodigde gegevens dan nog bereikbaar, bijvoorbeeld. De insteek is om hierover na te denken en afspraken te maken, samen met het team veiligheid.

Herziening GWRP

Dit GWRP heeft een looptijd tot en met 2028. Op dat moment treedt ook de Omgevingswet volledig in werking. Het ligt voor de hand om het GWRP dan meteen te evalueren en te actualiseren, zowel beleidsmatig en financieel, als qua beheer en programmering.

Datagedreven werken (SAF)

Het vraagstuk welke betekenis uit data kan worden gehaald en welke data nodig is, wordt in regionaal verband onderzocht in het SAF (Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland). De kennis die uit analyses wordt vergaard, kan worden omgezet in voorspellingen voor de toekomst.

Terug naar 5.1 - Onderzoeksprojecten

Regionale klimaatadaptatiestrategie Flevoland

Binnen het regionale samenwerkingsverband KAF (Klimaatadaptatie Flevoland) wordt gewerkt aan een regionale klimaatadaptatiestrategie voor Flevoland. Dit is de vertaling van het landelijk beleid naar regionale afspraken.

Onderzoek naar De Waterbergende Weg (RAAK)

Een projectteam van de Hogeschool van Amsterdam (opleiding Water) doet onderzoek naar de waterbergende weg. Gemeente Urk heeft al op meerdere plekken in de gemeente waterpasserende verharding toegepast. Dit maakt Urk een interessante partner voor het HvA-onderzoeksproject. De kennis die dit oplevert, kan Urk vervolgens toepassen bij de aanleg en het beheer van waterpasserende verharding.

Reconstructie Zwolsehoek

Wijzigingen in de ontwikkeling van het bedrijventerrein Zwolsehoek maken het wenselijk de rioolinfrastructuur aan te passen. Hierdoor kan meer water naar de zuivering worden gepompt en meer schoon regenwater naar het oppervlaktewater worden afgevoerd. De gemalen Vlieter en Riepel worden aangepast, inclusief de leidingen ernaartoe. De voorbereiding is afgerond en het doel is om de werkzaamheden in 2023 uit te voeren.

Project Akkers / Almerelaan / Noorderzand

Het betreft hier het afronden van de 'rioleringssnelweg' tussen de Urkervaart en het hoofdrioolgemaal op het Noorderzand. Het eerste stuk vanaf de Grote Fok richting Urkervaart is enkele jaren geleden al gerealiseerd. In dit project wordt de leiding vervangen vanaf de Grote Fok richting het Noorderzand. Ook is het de bedoeling om zoveel mogelijk regenwater direct af te voeren naar het oppervlaktewater.

Terug naar 5.2 - Verbeter- of vervangingsmaatregelen

Renovatie Almerelaan / Hofsteeplein (klimaatadaptatie)

Uit de uitgevoerde stresstesten komt de locatie Hofsteeplein naar voren als knelpunt voor wateroverlast. Het is het laagste punt in de omgeving en er zit weinig niveauverschil tussen het parkeerterrein en de vloeren van de verschillende bedrijven. Dit geeft kans op wateroverlast bij extreme neerslag. In het GWRP zijn de middelen gereserveerd voor de aanpak van dit knelpunt, gelijktijdig met de herinrichting van het gebied.

Maatregelen Zwolsehoek

Uit de hydraulische berekeningen (BRP) van bedrijventerrein Zwolsehoek kwamen enkele verbetermaatregelen naar voren, gericht op afvoer van hemelwater. Deze worden op korte termijn uitgevoerd.

Bijdrage aanpak verbindingssloot Urk (klimaatadaptatie)

Uit de stresstest van bedrijventerrein Zwolsehoek bleek de situatie van de verbindingssloot daar niet optimaal. Bij extreme neerslag kan de sloot moeilijk het water kwijt. Twee lokale initiatiefnemers willen om andere redenen de sloot dempen en voorzien van een lange duiker vanaf de Esso aan de Domineesweg tot aan de Urkervaart. Deze middelen zijn bedoeld voor het vervangen en verbeteren van de gemeentelijke voorzieningen (bv. duikers, rioolputten etc.) in dit tracé.

Terug naar 5.2 - Verbeter- of vervangingsmaatregelen

Vervangingsmaatregelen

De vervangingsmaatregelen zijn hier niet allemaal afzonderlijk uitgeschreven. Sinds het vorige GRP is de methodiek kwaliteitgestuurd beheer ingevoerd. Hiervoor wordt op Urk het pakket Rasmariant toegepast. Op basis van diverse meetgegevens wordt bepaald welke delen van het stelsel aan vervanging toe zijn. De rioolbeheerder checkt deze en maakt hiervan een vervangingsplan. Het is lastig om concrete maatregelen langer dan vijf jaar in te plannen. Daarom is vanaf 2027 alleen een financiële reservering gedaan op basis van Rasmariant.

De actuele projecten zijn:

- Restant vervanging 2020
- Rioolvervanging Singel
- Rioolvervanging Surinamestraat
- Rioolvervanging Lange Dam (Grote Akkers-Fok)
- Vervanging beschoeiing Foksdiep

Afkoppelopgave

Schoon water moet zoveel mogelijk schoon blijven. In ieder geval moet vermenging met afvalwater worden voorkomen. Als het bij projecten aan gemengde stelsels mogelijk is om gelijktijdig regenwater rechtstreeks af te voeren richting oppervlaktewater, dan wordt dit gedaan. Hiervoor is jaarlijks budget beschikbaar.

Personele aspecten van het rioleringsbeheer en de watertaken

Rioleringsbeheer, inclusief de gemeentelijke watertaken, brengt een omvangrijk takenpakket met zich mee, dat de nodige personele inzet vraagt. Met de module D2000 uit de Leidraad Riolering kan hiervan een inschatting worden gemaakt. Deze is gebaseerd op inwoneraantal, areaalgrootte en geplande investeringen. Het gaat uit van landelijke gemiddelden en houdt geen rekening met lokale bijzonderheden.

De taken zijn te verdelen in drie hoofdgroepen:

1. Algemene taken bij het beheer van de riolering:
    a. GWRP opstellen, jaarprogramma's, overleg beheerders, afstemming andere vakgebieden, terugkoppeling, regelen middelen
    b. Uitvoeren van inspecties, controles, metingen en berekeningen
    c. Ingaan op klachten, verwerken van revisie en vergunningverlening

    De personele inzet voor deze algemene taken is gerelateerd aan het inwoneraantal.

2. Onderhoud van de bestaande voorzieningen:
    a. Onderhoud van riolen, aansluitleidingen en kolken
    b. Onderhoud van gemalen en drukriolering buitengebied
    c. Onderhoud van drainage en infiltratievoorzieningen

    De personele inzet voor deze onderhoudstaken is gerelateerd aan de areaalgrootte.

3. Maatregelen voorbereiden:
    a. Aanleg van nieuwe voorzieningen
    b. Reparaties aan bestaande voorzieningen
    c. Renovatie of vervanging van bestaande voorzieningen
    d. Verbeteringsmaatregelen

    De personele inzet voor deze maatregelen is gerelateerd aan de investeringslijst.

Een gemeente kan ervoor kiezen om alle taken met eigen mensen te doen of om meer uit te besteden. Bij de 'algemene taken' kan de gemeente zelf het GWRP schrijven en hydraulische berekeningen uitvoeren of deze taken uitbesteden aan een adviesbureau. Bij 'onderhoud' kan ze zelf kolken reinigen en een eigen gemalenploeg inzetten of dit uitbesteden aan gespecialiseerde bedrijven. Bij 'maatregelen voorbereiden' kan de gemeente zelf het ontwerp en bestek maken of dit uitbesteden aan een ontwerpbureau.

Terug naar 6.1 - Gemeentelijke organisatie

Volgende

Personele aspecten van het rioleringsbeheer en de watertaken

Onderstaand worden twee uitersten gegeven. Bij ‘zelf doen’ doet de gemeente alle taken met eigen mensen. Bij ‘regie’ wordt zoveel mogelijk uitbesteed, maar blijft de gemeente verantwoordelijk en voert de coördinatie en aansturing uit. De volgende kolommen tonen de situatie in de gemeente Urk. Gemeente Urk heeft een formatie die zit op ‘regie’ voor algemene taken en maatregelen, en tussen ‘zelf doen’ en ‘regie’ voor het onderhoud.

Hoofdgroep taken	*zelf doen*	*regie*	*Urk*	*opmerkingen*
1 - Algemene taken	3,1 fte	1,4 fte	1,5 fte	beheerder 0,5 fte/brede waterman 1 fte
2 - Onderhoud	3,8 fte	0,1 fte	1,25 fte	wijkbeheer
3 - Maatregelen	3,4 fte	1,4 fte	1,25 fte	projectleiders
Totaal fte’s	10,3 fte	2,9 fte	4 fte	

Voor meer info: spreadsheet module D2000 Leidraad Riolering

Terug naar 6.1 - Gemeentelijke organisatie

Relaties van riolering en stedelijk water met andere gemeentelijke vakgebieden:

Wegbeheer

- Riolering, kolken en aansluitleidingen liggen in en onder de weg. Werkzaamheden aan het een beïnvloeden het ander.

Inrichting openbare ruimte

- Hemelwaterafvoer wordt sterk beïnvloed door de inrichting van de openbare ruimte. Vooral bij extreme buien speelt het spel van hoog en laag een cruciale rol. Dit vormt het verschil tussen gereguleerde afvoer of overlast.

Schoonhouden openbare ruimte

- Straatvegen en kolkenzuigen hebben met elkaar te maken. Een schonere straat leidt tot minder vuil in de kolken. Maar kolkenzuigen is goedkoper dan straatvegen, dus deze relatie is beperkt.

Beheer gemeentelijke waterlopen

- Grotere vijvers en beken zijn in beheer bij het waterschap. De gemeente beheert veel sloten in het buitengebied. Deze horen vooral bij de weg en bij het naastgelegen perceel.

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Ontwikkelingsprojecten (woningbouw en herstructurering)

- Deze projecten vormen een kans om de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater in één keer goed in te vullen. Soms wordt aangesloten op het naastliggende bestaande systeem, soms valt de keuze op een nieuwe oplossing die past in de nieuwe situatie.

Uitvoeringsprojecten

- Bij ontwerp en uitvoering van rioleringswerken is het van belang dat de kwaliteit wordt geborgd, zodat de rioleringsbeheerder goede objecten krijgt overgedragen.

Omgevingsvergunningen

- Wateraspecten vormen een onderdeel van de vergunningsprocedure.

Opsporen foutieve aansluitingen en handhavend optreden

- Foutieve aansluitingen zijn een lastig punt binnen het rioleringsbeheer. Bij het opsporen en herstellen treedt de gemeente in het domein van de particulier.

Duurzaamheid en milieubeleid

- Keuzes over beleid en beheer van riolering hebben ook effect op duurzaamheid en milieu.

Financiën en belasting

- Rioleringsbeheer kost geld. Dit punt wordt verderop in dit GWRP uitgewerkt.

Artikel 3.8 Waterwet:

Waterschappen en gemeenten dragen zorg voor de met het oog op een doelmatig en samenhangend waterbeheer benodigde afstemming van taken en bevoegdheden waaronder het zelfstandige beheer van inname, inzameling en zuivering van afvalwater.

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Aspecten van de samenwerking tussen de gemeente en de waterbeheerder:

Watertoets

Dit is het proces van overleg met de waterbeheerder, waardoor inzichten over het water al vroegtijdig worden meegenomen in het ruimtelijke ontwerp.

Locatiekeuze - ruimtelijke ordening

Is de plek geschikt is voor de gewenste ontwikkeling of is een andere locatie beter? Of andersom, als de waterbeheerder ruimte voor water zoekt en hiervoor de gemeente nodig heeft.

Peilbeheer - ruimtelijke ordening

Het waterschap is verantwoordelijk voor het peilbeheer. Daarmee bedient het de ruimtelijke functies zo goed mogelijk. Het beleid van beide overheden moet daarom op elkaar afgestemd zijn.

Systeemkeuze - ruimtelijke inrichting

Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de keuze voor een wadi: waterberging gecombineerd met zuivering van straatvuil en ontlasting van de AWZI.

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Waterketen

De waterketen is het geheel van drinkwater via riolering tot zuivering in de AWZI.

AWZI

Het waterschap is beheerder van de AWZI. Het aansluitende rioolstelsel is in beheer bij één of meerdere gemeenten. Afstemming is van belang.

Persleidingen

Gemeente en waterschap hebben persleidingen in beheer.

Riooloverstorten

De riooloverstort is een noodzakelijk kwaad. De waterbeheerder dringt aan op maatregelen om de effecten te minimaliseren, de gemeente moet kostbare maatregelen afwegen tegen andere zaken.

Volgende

Aspecten van de samenwerking tussen de gemeente en de waterbeheerder:

Afkoppelen

Afkoppelen van hemelwater van de gemengde riolering leidt tot minder aanvoer naar de RWZI en dus tot enige besparing. Daarnaast zullen de riooloverstorten hierdoor minder vaak werken. Het waterschap heeft dus belang bij afkoppelen, maar de kosten liggen bij de gemeente. Die zal moeten afwegen wanneer en op welke wijze afkoppelen doelmatig is.

Lozing op de riolering

De gemeente is bevoegd gezag voor lozing op de riolering, terwijl dit mede effect heeft op de werking van de AWZI. Afstemming van beleid en handhaving is daarom nodig.

Waterlopen

Waterschap Zuiderzeeland voert het beheer over de waterlopen in de gemeente Urk, maar enkele sloten in het buitengebied vallen wel onder het beheer van gemeente Urk. Onderwerpen van afstemming zijn onder meer het peilbeheer, het oeverbeheer, de toekomstige herinrichting en de afvoer van maaisel.

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Waterkeringen

Voor de veiligheid zijn waterkeringen van groot belang. Soms is er sprake van medegebruik, denk aan dijkwoningen, wegen, fietspaden, kabels en leidingen en begrazing.

Waterloket en watervergunning

Het doel van het waterloket is dat burgers en bedrijven met vragen niet heen en weer worden gestuurd tussen verschillende instanties. Ook kunnen zij hier terecht voor een vergunning.

Onkruid- en plaagdierenbestrijding

Restanten van bestrijdingsmiddelen vormen een risico voor de kwaliteit van oppervlaktewater, grondwater en drinkwater. Terughoudend gebruik is gewenst.

Afvalwaterakkoord gemeente Urk - Waterschap Zuiderzeeland 2022-2030

Gemeente Urk en Waterschap Zuiderzeeland werken al jarenlang samen in het waterbeheer. De gemeente en het waterschap bepalen gezamenlijk de meest doelmatige oplossing tegen de laagste maatschappelijke kosten te kiezen. Beide overheden hebben wettelijke zorgplichten, die op elkaar aansluiten en die om goede afstemming vragen. Het is een vervolg op het afvalwaterakkoord van 14 januari 2014, dat grotendeels is afgerond. Het doel is om de goede samenwerking voort te zetten.

De belangrijkste afspraken staan samengevat in de tabel op de volgende pagina's.

Tabel Afvalwaterakkoord gemeente Urk - Waterschap Zuiderzeeland 2022-2030

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Tabel Afvalwaterakkoord gemeente Urk - Waterschap Zuiderzeeland 2022-2030

Nr.	*Acties*	*Toelichting**	*Planning*	*Trekker van de actie*	*Inschatting kosten***	
					ZZL	Urk
0***	Opstellen en vaststellen Bestuursovereenkomst	Urk en ZZL stellen samen een afvalwaterakkoord op en organiseren de bestuurlijke besluitvorming in beide organisaties.	2021 + 2022	ZZL en Urk	€ 0	€ 0
1	Ontwerp, bouw en beheer hoofdrioolgemaal op het nieuwe bedrijventerrein	Urk stelt het ontwerp op en bouwt het nieuwe hoofdrioolgemaal incl. de persleidingen tot het inprikpunt op de zuidelijke persleiding van ZZL. In het ontwerp houdt de gemeente rekening met de uitgangspunten van ZZL. De kosten zijn voor Urk. Na de bouw draagt Urk het eigendom en het beheer van het nieuwe hoofdrioolgemaal om niet over aan ZZL. ZZL regelt de benodigde juridische zaken, zoals het vestigen van opstalrecht.	2020-2023	Urk	€ 0	€ 1,5 M
2	Uitbreiden capaciteit huidige persleiding naar de AWZI	ZZL en Urk zetten zich in om de nieuwe persleiding niet te hoeven aanleggen en de capaciteitstoename binnen het huidige persleidingsysteem op te lossen. Dit zorg ervoor dat er niet te vroegtijdig (met te grote systemen tot gevolg) en onnodig (ontwikkelingen die achterblijven op de prognose) uitbreiding van het systeem plaatsvindt. ZZL stelt het ontwerp op en draagt de kosten. De voorbereiding start in 2023. Wanneer het huidige systeem zijn maximumcapaciteit heeft bereikt, moet het besluit worden genomen of uitbreiding van de capaciteit van het persleidingsysteem nodig is of niet, en gestart worden met de aanleg.	2023-2025	ZZL	€ 2 M aanleg nieuwe pers-leiding.	€ 0

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Volgende

Tabel Afvalwaterakkoord gemeente Urk - Waterschap Zuiderzeeland 2022-2030

Nr.	*Acties*	*Toelichting**	*Planning*	*Trekker van de actie*	*Inschatting kosten***	
					ZZL	Urk
3	Overdracht eigendom gemalen en persleidingen van de bewuste gemalen Zuid RG975 en staart RG 970	Urk draagt het eigendom en het beheer van de hoofdrioolgemalen en persleidingen om-niet over aan ZZL. Overname van Industrierondweg - Zuid RG975 en gemaal Ruim - Staart RG970 Urk zorgt dat alle relevante beheerinformatie beschikbaar is voor de overdracht. ZZL regelt de benodigde juridische zaken, zoals het vestigen van opstalrecht.	2022	Urk-ZZL	€ 0	€ 0
4	Aanpassen pompen in de gemalen:	ZZL zorgt voor passende pompen in de hoofdrioolgemalen in het persleidingsysteem, inclusief aanpassingen aan wijzigende omstandigheden in de periode 2021-2035. Het gaat om Stortemelk (RG900), Zuid (RG 975), Staart (RG970) en Urk Kern (RG 880)	2023-2030	ZZL	€ 0,7 M	€ 0
5	Onderzoek functioneren huidige persleidingsysteem	ZZL onderzoekt het functioneren van de zuidelijke persleiding en de bijbehorende hoofdrioolgemalen. Indien er maatregelen moeten worden genomen, zoals het (periodiek) reinigen van de leidingen, dan voert ZZL dit uit om het functioneren tot binnen de reguliere eisen te brengen.	2020-2022	ZZL	Onder-zoek: € 20k / uitvoe-ring maat-regelen (50k****)	€ 0
6	Verlagen capaciteit gemaal Urk Kern (Noorderzand)	ZZL en Urk onderzoeken de optimalisatie van de capaciteit van rioolgemaal Noorderzand in relatie tot de noordelijke persleiding en de vijver bij Noorderzand. De maatregelen die moeten worden genomen, door ZZL en/of Urk, zijn niet geraamd.	2022-2023	ZZL	€ 15k voor het onderzoek + P.M.	€ 15 k voor het onderzoek + P.M.

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Volgende

Tabel Afvalwaterakkoord gemeente Urk - Waterschap Zuiderzeeland 2022-2030

Nr.	*Acties*	*Toelichting**	*Planning*	*Trekker van de actie*	*Inschatting kosten***	
					ZZL	Urk
7	Onderzoek naar de staat van de koppelleiding	De koppelleiding is rond 2014 in goede staat gebracht, maar sinds die tijd niet in gebruik geweest. Onderzoek is nodig om de staat van de koppelleiding te achterhalen. Deze inspectie en de daaruit voortvloeiende maatregelen zullen in het persleidingbeheerplan worden opgenomen.	2023	ZZL	P.M.	€ 0
8	Beëindigen exploitatievergoeding	De huidige verrekening van kosten van beheer en onderhoud van Urk aan ZZL komt met het ingaan van dit afvalwaterakkoord te vervallen.	2022	ZZL	€ 0	€ 0
9	Afkoppelen verhard oppervlak gemengd rioolstelsel	Urk gaat door met afkoppelen van verhard oppervlak van de gemengde riolering. Urk grijpt hiervoor elke kans, die tegen redelijke kosten haalbaar is.	2021-2030	Urk	€ 0	P.M.
10	Verbeteren “Ruggengraat”	Urk gaat de “Ruggengraat”, een hoofdtransportader van het gemengde stelsel, verder verbeteren door de riolering vanaf De Akkers tot Noorderzand te verzwaren en onder goed afschot te leggen.	2025-2028	Urk	€ 0	€ 2 M
11	Proceswater	ZZl en Urk willen verbeteringen bij lozers van afvalwater op de gebieden discrepantie, voorzuivering en ongewenste lozingen. In 2022 maken Urk en ZZL aanvullende afspraken hoe samen te werken om de verbeteringen te realiseren.	2022	ZZL	PM	PM

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Volgende

Tabel Afvalwaterakkoord gemeente Urk - Waterschap Zuiderzeeland 2022-2030

Nr.	*Acties*	*Toelichting**	*Planning*	*Trekker van de actie*	*Inschatting kosten***	
					ZZL	Urk
12	Vormen en in stand houden project-organisatie Realisatie afvalwater-transportsysteem Urk	De kosten voor eventuele inhuur zijn niet geraamd.	2022-2030	Urk-ZZL	€ 0	€ 0

*** Om de tabel compact te houden staan gemeente Urk en Waterschap Zuiderzeeland respectievelijk afgekort tot "Urk" en "ZZL"**

**** De kosten zijn globaal ingeschat in miljoenen (M) euro. Het betreffen alleen de indicatieve externe kosten, interne personeelskosten zijn niet meegenomen.**

***** Het opstellen van dit afvalwaterakkoord zelf, op basis van de onderhavige notitie, staat als nr. 0 in de tabel omdat het vooruitloopt op de feitelijke overeenkomst.**

****** De maatregelen zijn nog niet bekend. We zijn uitgegaan van de kosten voor het reinigen van de leidingen om het energieverlies door vervuiling en gasophoping op te lossen**

Terug naar 6.2 - Samenwerking

Samenwerkingsverband SAF

SAF staat voor Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland. De Flevolandse gemeenten en Waterschap Zuiderzeeland werken al sinds 2005 samen in de afvalwaterketen. In 2012 is met de Regionale Bestuursovereenkomst een belangrijke stap gezet in verdere ontwikkeling van de samenwerking in de regio.

De kernwoorden Verbinden, Verkennen en Vernieuwen staan centraal. In de samenwerking resulteert dit in aandacht voor kostenefficiëntie, kwetsbaarheid en kwaliteit. Het zwaartepunt ligt bij kennisuitwisseling en innovatie. In het kader daarvan worden diverse onderzoeken gedaan, wordt samengewerkt met onder meer de Universiteit van Delft en worden praktijkcasussen uitgewerkt in bijvoorbeeld het Waterlab Flevoland en Waterlab Circulair. Ook het datagedreven werken wordt in SAF-verband opgepakt.

Terug naar 6.3 - Regionale samenwerking Flevoland

Samenwerkingsverband KAF

Ons klimaat verandert. Op het gebied van hitte, wateroverlast, droogte en waterveiligheid zijn steeds meer extremen merkbaar die impact kunnen hebben op het ruimtegebruik en de volksgezondheid. In de stedelijke gebieden wordt het heter en het aantal tropische dagen en nachten neemt toe. Er valt steeds meer neerslag en hevige regen. In de winter is er veel neerslag en in de zomer is er een tekort. De zeespiegel stijgt sneller dan voorzien. Deze veranderingen in het klimaat en de waterhuishouding betekenen dat we anders om moeten gaan met de inrichting van onze leefomgeving en ons gebruik van die leefomgeving. Het aanpassen aan de veranderingen in het klimaat noemen we klimaatadaptatie.

In Flevoland werken de Flevolandse gemeenten, Waterschap Zuiderzeeland, Rijkswaterstaat Midden-NL, GGD Flevoland en de provincie Flevoland sinds 2018 samen onder de noemer Klimaatadaptatie Flevoland (KAF). Hiermee bereiden ze Flevoland voor op het veranderende klimaat. Het KAF fungeert als netwerkorganisatie; de verantwoordelijkheid voor beleid en uitvoering ligt bij de deelnemende organisaties.

Spelregels bij verstopping in de aansluitleiding

Functioneert de rioolwaterafvoer niet goed? De gebruiker (bewoner/eigenaar) moet zelf actie ondernemen om de leiding weer doorgankelijk te maken. De stappen zijn beschreven in onderstaand schema.

1) De gebruiker constateert een verstopping.

2) De gebruiker lost het probleem zelf op of neemt contact op met een riool-ontstoppingsbedrijf.

3) Het ontstoppingsbedrijf spuit op kosten van de gebruiker de huisaansluiting door.

4) Bij herhaalde verstopping is het verstandig dat de gebruiker het ontstoppingsbedrijf opdracht geeft voor het uitvoeren van een inspectie.

5) Wanneer blijkt dat de verstopping wordt veroorzaakt door:
   a) problemen in het hoofdriool;
   b) leidingbreuk of ernstige vervorming op openbaar terrein;
   c) wortel-ingroei van gemeentelijke beplanting/bomen;
   d) leiding met tegenschot groter dan de buisdiameter op openbaar terrein, dan worden de kosten voor de inspectie meestal vergoed door de gemeente. Verstoppingen die ontstaan door onjuist gebruik van de leiding (ook op openbaar terrein) zijn altijd voor rekening van de gebruiker (bijvoorbeeld doekjes, vet of wasgoed).

6) Het ontstoppingsbedrijf moet de gemeente informeren over de oorzaak van de verstopping (bij punt a t/m d).

7) Is de verstopping veroorzaakt door de punten a t/m d, dan geeft de gemeente opdracht om het probleem te verhelpen (herstellen van de huisaansluiting of ontstoppen van het hoofdriool).

Terug naar 6.4 - Interactie tussen gebruikers en gemeente

Bewustwording

Verstopte rioolgemalen door zaken die niet in de riolering thuishoren

Een groot deel van de storingen bij rioolgemalen bestaat uit verstopping door restanten van doekjes. Het gaat daarbij om niet-afbreekbare toiletdoekjes, damesverband en een enkele keer een verloren dweil. In tegenstelling tot toiletpapier lossen deze doekjes niet op in het afvalwater, waardoor sommige pompen verstopt raken of onnodig veel draaiuren maken. In enkele gevallen raken de pompen ernstig beschadigd en zijn dure reparaties nodig. In het buitengebied is dit soms direct terug te voeren op de betreffende lozer op de unit van de drukriolering. In stedelijk gebied weet je haast nooit wie de lozer is geweest.

Vet en olie niet in het riool

Vet en olie horen niet thuis in het riool omdat het verstoppingen veroorzaakt. Op de website frituurvetrecyclehet.nl is informatie beschikbaar over de gevolgen van vetlozingen en over inzameling.

Terug naar 6.5 - Communicatie en bewustwording

Water op straat

Door steeds hevigere buien die in korte tijd vallen, heeft het huidige regenwaterstelsel meer tijd nodig om al het water af te voeren van het straatoppervlak. Ook staan grasvelden die als opslag functioneren langer onder water. Vanuit goed burgerschap komen hierover soms meldingen binnen. Educatie over de langere verwerkingsduur van water, nieuwe technieken met een andere uitstraling en uitleg over de rol van de burgers zelf is daarom van belang.

Verstopte kolken

Wanneer een kolk is verstopt, wil de gemeente hierover graag een melding ontvangen. Het is echter lang niet altijd urgent om de verstopping direct op te lossen. Communicatie naar aanleiding van de melding is belangrijk om het vertrouwen van de burger te behouden, ook als de oplossing niet meteen zichtbaar is.

Gezamenlijke activiteiten

Onder gezamenlijke activiteiten valt bijvoorbeeld de herinrichting van een bestaande wijk. Dit leidt tot meerdere activiteiten, zoals rioolvervanging en herinrichting van de openbare ruimte. Bij een omvangrijk project is het efficiënt als werk met werk wordt gemaakt. Anderzijds ontstaat soms enige kapitaalvernietiging als de riolering iets eerder wordt vervangen dan strikt noodzakelijk. Het maatschappelijk voordeel van een integrale aanpak is vaak van doorslaggevend belang. Het is zaak om binnen de begroting van het omvangrijke project aan te geven welk deel van de kosten onderdeel van de rioolheffing is

Terug naar 7 - Kosten en rioolheffing

Gemengde activiteiten

Gemengde activiteiten dienen meerdere doelen. Van zo'n gemengde activiteit kan een gedeelte van de kosten worden toegerekend aan de rioolheffing. Het percentage van kostentoerekening moet naar redelijkheid worden bepaald.

Voorbeelden van gemengde activiteiten:

Straatvegen

Straatvegen heeft als eerste doel het beheer van de openbare ruimte. Daarnaast zorgt het voor besparing bij het reinigen van de kolken. Op Urk wordt circa 50% van de kosten van straatvegen (inclusief stortkosten) toegerekend aan de riolering.

Bermenbeheer

Bermbeheer binnen de bebouwde kom levert een belangrijke en duurzame bijdrage aan afvoer van hemelwater. Door verlaagde bermen stroomt het niet in de riolering, maar krijgt het de kans in bermen en groenstroken te infiltreren. Het frezen van bermen in de bebouwde kom wordt daarom toegerekend aan de rioleringszorg.

Terug naar 7 - Kosten en rioolheffing

Gegevensbeheer

Het op orde houden van alle gegevens in het rioolbeheerprogramma loopt in de praktijk soms parallel met de gegevens van het wegbeheer. Op Urk worden de kosten voor gegevensbeheer verdeeld over de verschillende beheergroepen.

Extra onderhoud rondom kasten en putten

Kasten voor de aansturing van gemalen en putten van gemalen en overstorten moeten goed toegankelijk zijn. Dit vraagt om meer onderhoud van het omliggende groen dan normaal. Deze kosten worden toegerekend aan de rioleringszorg.

Een activiteit zoals onkruidbestrijding is geen onderdeel van de rioleringszorg en valt dus ook niet onder deze kostenpost.

Exploitatiekosten

Categorie	Omschrijving van de activiteit	Bedrag per jaar
Riolering onderhoud	Reiniging en inspectie vrijvervalriolering	€ 50.000
	Nader onderzoek inspecties	€ 10.000
	Onderhoudsmaatregelen (storingen, klachten, reparaties)	€ 40.000
	Herstellen huisaansluitingen verzakkingsgebieden	€ 50.000
	Kolken reinigen	€ 25.000
	Vervanging data gedreven beheer (Rasmariant)	€ 165.000
	Onderhoud waterpasserende verharding	€ 10.000
	straatreiniging (bijdrage aan straatreiniging)	€ 70.000
Subtotaal riolering onderhoud (rekening 1722201)		**€ 420.000**
Gemalen	Onderhoud gemalen	€ 21.500
	Elektra	€ 40.000
	kosten telecommunicatie	€ 1.000
Subtotaal gemalen (rekening 1722203)		**€ 62.500**

Terug naar 7.2 - Exploitatiekosten

Categorie	Omschrijving van de activiteit	Bedrag per jaar
Riolering	Vaste verplichtingen, jaarlijkse bijdragen, etc	€ 10.000
	Discrepantie onderzoek / handhaven	€ 20.000
	diverse studies	€ 54.500
	abonnementskosten	€ 7.500
	Communicatie, Educatie, bewustwording en participatie	€ 17.500
	Contributie SAF / KAF	€ 3.000
	meetnet grondwater, overstorten, regenwater (data verzamelen verwerken en analyseren)	€ 45.000
Subtotaal riolering (rekening 1722200)		**€ 157.500**
Schouw, maaien en watergangen	waterkwaliteitsspoor / KRW / waterbeleving	€ 15.000
	Schouwen, watergangen en Maaien	€ 50.000
	Grondwater maatregelen	€ 15.000
Subtotaal Water (rekening 1240501)		**€ 80.000**

Volgende

Exploitatiekosten

Categorie	Omschrijving van de activiteit	Bedrag per jaar
Personeels-kosten	Personeelskosten toegerekend aan de riolering	€ 370.000
	Personeelskosten waterlossingen	€ 50.000
Subtotaal Personeelskosten		**€ 420.000**
Kapitaals-lasten	Rente plus afschrijving	€ 400.000
Subtotaal Kapitaalslasten		**€ 400.000**
BTW	BTW exploitatie en investeringen riool	€ 270.000
Subtotaal BTW		€ 270.000
Totale jaarlijkse exploitatiekosten GWRP		**€ 1.810.000,00**

Terug naar 7.2 - Exploitatiekosten

Trendmatige verhoging

Na jaren van stabiele inflatie hebben we nu te maken met forse inflatie. Het is onmogelijk om voor de looptijd van dit GWRP te voorspellen hoe de inflatie zich gaat ontwikkelen. Welke aanname ook gedaan wordt, één ding is zeker, het loopt altijd anders. In overleg met concern financiën zijn de volgende afspraken gemaakt over de omgang met inflatie:

- Vooralsnog is het uitgangspunt een langjarige Trendmatige verhoging op de kosten van 1,6%.
- Jaarlijks wordt bij de vaststelling van de rioolheffing gekeken of het noodzakelijk is om de kosten te baseren op de werkelijke inflatie en de tarieven hierop af te stemmen.
- Voor de elektra is in de basisberekening afgesproken om het gemiddelde van de afgelopen drie jaar te hanteren.

Terug naar 7.2 - Exploitatiekosten

Relatie tussen het GWRP en de begrotingscyclus

In het GWRP wordt de beleidsmatige onderbouwing van de uitgaven geschetst. Hierbij wordt meerdere jaren vooruit gekeken om te zorgen dat de rioolbelasting ook op lange termijn op het juiste niveau staat. Daarnaast is er een jaarlijkse cyclus van begroting, feitelijke uitgaven en de verantwoording daarvan in de jaarrekening. Het is de bedoeling dat het GWRP sturend is voor de jaarlijkse gang van zaken en hieraan een beleidsmatige basis geeft. In de praktijk kunnen natuurlijk ontwikkelingen optreden waardoor een jaar in werkelijkheid afwijkt van de raming en het beleid. Dit wordt jaarlijks verantwoord in de jaarrekening. Het volgende GWRP komt hierop terug, met de vraag of beleidsaanpassing nodig is. Vervolgens geeft het nieuwe GWRP een nieuwe planning voor de lange termijn, waarin de afwijkingen uit de voorgaande jaren zijn opgenomen en nieuwe inzichten worden verwerkt. Op deze manier ondersteunen de jaarlijkse cyclus van begroting en jaarrekening elkaar.

Vervangingswaarde van de riolering

De kosten voor de totale vervangingswaarde van de riolen in Urk zijn indicatief berekend. De volgende uitgangspunten zijn daarbij gehanteerd:

1. Riool krijgt opnieuw dezelfde diameter en diepteligging
2. Materiaal: beton, PP of PE
3. Grondsoort: leem, klei en veen
4. Wegdek vernieuwen over de gehele breedte
5. Vrijkomende grond opnieuw gebruiken in de sleuf of licht materiaal
6. Aansluitleidingen vernieuwen tot aan de woning
7. Kolken vernieuwen
8. Inclusief WRU (winst, risico en uitvoering door aannemer)
9. Inclusief VT (voorbereiding en toezicht door of namens gemeente)
10. Inclusief AK (algemene kosten bij gemeente)
11. Inclusief btw
12. Prijspeil 2021 (Kennisbank RIONED)

Terug naar 7.3 - Kosten voor renovatie van bestaande riolering

De kosten voor een rioolvervanging bedragen gemiddeld circa €1000 per meter, onder genoemde condities.

De totale lengte van de openbare riolering op Urk bedraagt circa 140 kilometer.

Dit leidt tot een vervangingswaarde van circa € 140.000.000

Dit bedrag is nog exclusief rioolgemalen, wadi's, bergbezinkvoorzieningen etc.

Investeringen 2023-2028

Investeringen 2023-2028	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 en verder
(incl. BTW incl. voorbereiding excl. Personele lasten) Prijspeil 2022							
Kwalitatieve / klimaatadaptatie maatregelen							
Reconstructie Zwolsehoek (Gemaal Vlieter, Riepel, Oostwal en Abbert)		€ 1.765.000,00					
Project Akkers / Almerelaan / Noorderzand		€ 200.000,00	€ 1.840.000,00				
Renovatie Almerelaan / Hofsteeplein (klimaat adaptatie)			€ 50.000,00	€ 200.000,00			
Maatregelen BRP Zwolsehoek		€ 150.000,00					
Bijdrage aanpak verbindingssloot Urk (klimaatadaptatie project)		€ 605.000,00					
Vervangings maatregelen							
Restant vervanging 2020	€ 408.685,00						
Rioolvervanging Singel	€ 104.000,00						
Rioolvervanging Surinamestraat				€ 300.000,00			
De Langedam vervanging (Grote Fok - Akkers)						€ 672.000,00	
Vervanging beschoeiing Foksdiep	€ 380.000,00						
Rioolvervangingen/gemalenvervanging diversen (Rasmariant /Xylem)						€ 370.000,00	€ 370.000,00
Overige kosten							
afkoppelen (beschikbaarhouden voor het meeliften) plus afkoppel opgaven BRP's		€ 130.000,00	€ 130.000,00	€ 130.000,00	€ 130.000,00	€ 130.000,00	
Totale investeringen per jaar (incl. BTW)	***€ 892.685,00***	***€ 2.850.000,00***	***€ 2.020.000,00***	***€ 630.000,00***	***€ 130.000,00***	***€ 1.172.000,00***	***€ 370.000,00***

Terug naar 7.3 - Kosten voor renovatie van bestaande riolering

Egalisatie van de hoogte van de rioolheffing

Ten eerste is het mogelijk investeringen langjarig af te schrijven:

a) Investeringen in de riolering zijn volgens de regels van de BBV investeringen van economisch nut. Deze moeten worden geactiveerd en langjarig afgeschreven. Afschrijven is in bedrijfseconomische zin het in de boekhouding tot uitdrukking brengen van de waardedaling van een bedrijfsmiddel over een bepaalde periode.

b) Activeren betekent een demping van de investeringslasten. De demper bestaat uit spreiding van de investeringslasten over de toekomstige jaren.

c) Voor berekening van de jaarlijkse afschrijving kan de annuïteitenmethode of lineaire afschrijving worden toegepast.

d) Een kenmerk van activeren is dat rente wordt betaald. Bij 5% rente en lineaire afschrijving over 40 jaar wordt in totaal ongeveer evenveel aan rente betaald als aan afschrijving.

e) Activeren heeft als voordeel dat de investeringslasten worden gespreid in de tijd.

f) De kerngedachte van activeren is dat de lasten worden gedragen door de huidige gebruikers. Dit zijn de gebruikers die nu ook het profijt hebben van de gerealiseerde werken. De riolering wordt gezien als een investering met economisch nut, omdat het bijdraagt aan het genereren van middelen via de rioolheffing.

g) Het bepalen van de afschrijvingstermijn hangt samen met de verwachte levensduur. Soms veroudert een riool sneller of wordt een riool voortijdig vervangen vanwege hydraulische capaciteit of aanpak van de openbare ruimte.

Terug naar 7.4 - Vermogensbeheer

Ten tweede is het mogelijk te sparen:

a) Sparen kan door vorming van een voorziening. Dit is een beschermde spaarpot voor een specifiek omschreven doel. Een kanttekening hierbij: vooraf moet worden aangeven waarvoor de voorziening bedoeld is. Dit vraagt om programmering van voorziene werken. De geraamde uitgaven in het GWRP zijn een voldoende basis voor het opbouwen van een voorziening. Aan het saldo in de voorziening mag rente worden toegekend. Bij de berekening van de benodigde middelen moet dan wel zijn gerekend met de contante-waardemethode.

Ten derde is het mogelijk te werken met een mengvorm:

a) De derde optie is een mengvorm van afschrijven en sparen. Hierbij worden nieuwe investeringen in het jaar van investering zoveel mogelijk afgeboekt ten laste van de spaarvoorziening riolering. Dit is afhankelijk van de stand van de spaarvoorziening. De minimumstand van de spaarvoorziening is hierbij op Urk bepaald op € 250.000. Het niet ten laste van de spaarvoorziening gebrachte deel van de investering wordt vervolgens geactiveerd en afgeschreven.

Artikel 228a Gemeentewet:

1. Onder de naam rioolheffing kan een belasting worden geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:

    a. de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en

    b. de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, alsmede het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

2. Ter zake van de kosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, kunnen twee afzonderlijke belastingen worden geheven.

3. Onder de kosten, bedoeld in het eerste lid, wordt mede verstaan de omzetbelasting die als gevolg van de Wet op het btw-compensatiefonds recht geeft op een bijdrage uit dat fonds.

Terug naar 7.5 - Vorm van het tariefsysteem van de rioolheffing

Enkele wetenswaardigheden rondom de rioolheffing

Voorheen betrof de heffing een rioolrecht, waaraan in de praktijk nadelen kleefden vanwege knellende jurisprudentie. Sinds de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken is het een belasting met ruimere mogelijkheden om de activiteiten te bekostigen die zijn beschreven in het GRP.

De rioolheffing kan gericht zijn op de eigenaar of de gebruiker van een perceel. Beide worden toegepast in Nederland. Sommige heffingsmaatstaven passen beter bij eigenaar, andere juist bij gebruiker.

De wet geeft de mogelijkheid voor een gesplitste heffing. Dit is een aparte heffing voor alleen het afvalwater en daarnaast een heffing voor hemel- en grondwater. De gedachte is dat daarmee de heffing is afgerond voor een waterketenbedrijf dat zich alleen richt op afvalwater. In de praktijk is dit lastig, omdat oude rioolstelsels meestal van het gemengde stelseltype zijn. Daarnaast moeten bij een gesplitste heffing de kapitaalslasten van oude investeringen alsnog worden opgesplitst. Dit oogt gekunsteld.

De rioolheffing mag niet worden gebaseerd op inkomen, winst of vermogen. Wel op het profijtbeginsel of het kostenveroorzakingsbeginsel. Verder mag de heffing worden gebruikt voor ondersteuning van beleidsdoelen, waarbij geen sprake mag zijn van willekeur of onredelijkheid.

Terug naar 7.5 - Vorm van het tariefsysteem van de rioolheffing

Redelijke heffingsmaatstaven zijn: een vast bedrag per perceel, bedrag naar waterverbruik, bedrag naar huishoudgrootte, bedrag naar verhard oppervlak, bedrag naar WOZ-waarde van het eigendom:

- Een vast bedrag per perceel is de eenvoudigste heffingsmaatstaf. Het past zowel bij heffing van eigenaren als gebruikers.
- Een bedrag naar waterverbruik sluit aan bij het profijtbeginsel, want wie veel gebruikt betaalt extra. Het komt ook sympathiek en eerlijk over. Dit sluit echter niet aan bij de kostenveroorzaking, omdat de kosten voor de riolering nauwelijks worden beïnvloed door de mate van afvalwater. Perceptiekosten zijn hoger doordat informatie van het drinkwaterbedrijf benodigd is. Het past alleen bij een gebruikersheffing.
- Een bedrag naar huishoudgrootte lijkt impliciet op waterverbruik. Daarnaast doet het recht aan het profijtbeginsel, omdat iedereen persoonlijk belang heeft bij de bescherming van de volksgezondheid. Perceptiekosten zijn laag doordat het bevolkingsregister bij de gemeente goed op orde is. Het past alleen bij een gebruikersheffing.
- Een bedrag naar verhard oppervlak sluit aan bij het kostenveroorzakingsbeginsel. De kosten van de dimensionering van de riolering worden grotendeels bepaald door de hoeveelheid hemelwater en dus door het aangesloten verhard oppervlak. De perceptiekosten zijn hoger doordat extra gegevens benodigd zijn, bijvoorbeeld op basis van luchtfoto's. Het past vooral bij een eigenarenheffing.

Volgende

Enkele wetenswaardigheden rondom de rioolheffing

- Een bedrag naar de WOZ-waarde sluit indirect aan bij zowel profijt- als kostenveroorzakingsbeginsel. De eerste gedachte is dat een kostbaar perceel meer in waarde vermeerdert door de aansluiting op de riolering. De tweede gedachte is dat hogere kosten vooral worden veroorzaakt door uitgestrekt wonen, vanwege extra meters riolering in de weg, en door groot wonen, vanwege meer verhard oppervlak. Indirect horen uitgestrekt en groot wonen meestal bij een hoge WOZ-waarde. Het past vooral bij eigenarenheffing, maar komt ook voor bij gebruikersheffing. De perceptiekosten zijn laag.
- Combinaties van genoemde heffingsmaatstaven zijn ook toegestaan, zoals deels van eigenaren en deels van gebruikers, maar het wordt al gauw ingewikkeld en leidt dan tot hogere perceptiekosten.
- Bij alle heffingsmaatstaven anders dan een vast bedrag is het verstandig een minimum en een maximum te definiëren om disproportionaliteit (te grote verschillen) te voorkomen.

Kwijtscheldingsbeleid richt zich op degenen die niet in staat zijn hun rioolheffing te betalen. Vaak gaat het om mensen met een uitkering. Dit kan worden bekostigd vanuit een sociale geldstroom bij de gemeente of vanuit de rioolheffing. Het laatste impliceert dat anderen dan meer moeten betalen. Boekhoudkundig kan het worden genoteerd als kostenpost of als vermindering van de inkomsten. Kwijtschelding komt meer voor bij gebruikers dan bij eigenaren, omdat bij laatstgenoemden vaak sprake is van vermogen.

Terug naar 7.5 - Vorm van het tariefsysteem van de rioolheffing

Uitgangspunten bij de berekening van de benodigde rioolheffing

Het berekenen van de benodigde rioolheffing komt neer op het vinden van balans tussen inkomsten en uitgaven, waarbij een dempende rol wordt gespeeld door de methode van vermogensbeheer. De berekening gebeurt met een speciaal daartoe opgesteld financieel rekenmodel.

De benodigde hoogte van de rioolheffing is deels onvermijdelijk en deels afhankelijk van keuzes.

Onderstaande keuzes zijn voor het GWRP gehanteerd:

- Rioolheffing 100% kostendekkend.
- Boekwaarde oude investeringen per 1-1-2022: € 7.989.609 inclusief btw.
- Stand van de reserve riolering per 1-1-2022: € 2.332.918.
- Er wordt geen rente vergoed op rioleringsreserves en -voorzieningen.
- Exploitatiekosten overeenkomstig paragraaf 7.2.
- Investeringen overeenkomstig paragraaf 7.3.
- Kwijtscheldingen en oninbaar wordt gesteld op een bedrag van € 30.000, ten laste van de jaarlijkse heffing.
- Leegstand en perceptiekosten wordt gesteld op een bedrag van € 15.000, ten laste van de jaarlijkse heffing.

Terug naar 7.6 - Berekening van de hoogte van de rioolheffing

- Kosten voor het rioleringsbeheer vallen onder de btw voor zover het uitgaven aan derden betreft. De btw-component wordt meegenomen bij de berekening van de hoogte van de rioolheffing. Het bedrag van de gecompenseerde btw wordt echter niet aangewend voor het rioleringsbeheer, maar vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. Deze werkwijze is in lijn met de korting die gemeenten kregen opgelegd bij de invoering van het btw-compensatiefonds en is mogelijk gemaakt via een speciaal daarvoor gedane wetswijziging in de Gemeentewet.
- Als percentage trendmatige verhoging wordt 1,6% per jaar gehanteerd.
- Eventuele overschotten op de exploitatie bij einde boekjaar worden gestort in de spaarvoorziening riolering.
- Woningen uitsluitend corrigeren met trendmatige verhoging. Voor bedrijven wordt naast de trendmatige verhoging ook een vaste kostenstijging gehanteerd van 1% vanaf 2024.
- Investeringen worden zo mogelijk direct afgeboekt vanuit de spaarvoorziening riolering, waarbij in de spaarvoorziening een saldo van € 250.000 beschikbaar blijft. Als investeringen in de riolering toch moeten worden geactiveerd, gebeurt dat op basis van lineaire afschrijving m.i.v. 2022.

Omgevingsvisie
Urk

gemeente URK

